

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**MĀCĪBU TĒMAS “KOMBINĒTIE DARBI” APGUVE
KULTŪRAS ASPEKTĀ MĀJTURĪBĀ UN
TEHNOLOĢIJĀS 9.KLASĒ**

DIPLOMDARBS

Autors: Līva Lāce

Stud. apl. nr. 1114059

Darba vadītājs: M. paed., lektore Lolita Šelvaha

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Diplomdarba “Mācību tēmas “Kombinētie darbi” apguve mājturībā un tehnoloģijās 9. klasē” mērķis bija izveidot un aprobēt mācību tēmas “Kombinētie darbi” saturu kultūras aspektu apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 9. klasē.

Kultūras izpratnei ir liela nozīme jaunajā mācību saturā, tādēļ diplomdarba pirmajā nodaļā aprakstīta kompetenču pieeja un tās ietekme uz mācību procesu. Tika izpētīti arī mājturības un tehnoloģiju saturu reglamentējošie dokumenti.

Otrajā nodaļā tika izveidots tematiskais plāns mācību tēmai “Kombinētie darbi”. Pirms tematiskā plāna izveides tika ņemtas vērā vecumposmu īpatnības, kā arī atlasītas piemērotākās mācību metodes un izveidoti atbilstoši vērtēšanas kritēriji.

Trešajā nodaļā ir aprakstīta izveidotā mācību satura realizācija, kā arī analizēti aptaujas rezultāti.

Diplomdarbs sastāv no 3 nodaļām un 9 apakšnodaļām.

Atslēgvārdi: kompetenču pieeja, kombinētie darbi, mājturība un tehnoloģijas, personīgi nozīmīgs, jēgpilni, iedvesma, kultūras izpratne.

ABSTARCT

The aim of the diploma paper “Learning Combined Works in Context of Culture in Home Economics and Technology Classes in Grade 9” was to create and approbate the content of learning theme “Combined Works” within the cultural aspect of the subject of home economics and technology in grade 9.

Cultural awareness plays an important role in the new content of the curriculum, therefore the first chapter of the diploma paper describes the competency-based learning approach and its impact on the learning process. The curriculum and standards regulating the content of home economics and technology were also explored.

The second chapter contains a thematic plan created by the author of the Paper for the study theme “Combined Works”. Prior to creation of the thematic plan, characteristics of the particular child development stages have been taken into account, as well as the most appropriate teaching methods have been selected and suitable evaluation criteria have been created. The implementation of the created curriculum and the analysis of the results of the survey, are described in the third chapter.

Diploma paper consists of 3 chapters and 9 sub-chapters.

Keywords: competence-based approach, combined works, Home economics and Technology, personally significant, meaningful, inspiration, cultural awareness.

SATURS

Ievads	6
1. Kompetenču pieejas raksturojums mājturībā un tehnoloģijās	8
1.1. Kompetenču pieeja izglītībā	8
1.2. Kompetenču pieeja mājturībā un tehnoloģijās.....	16
1.3. Mājturības un tehnoloģiju saturu reglamentējošo dokumentu izpēte	21
1.4. Kompetenču pieejas ietekme uz mācību procesu.....	23
2. Mācību satura “Kombinētie darbi” izveides nosacījumi.....	28
2.1. Skolnieču priekšzināšanu novērtēšana, pārrunas	28
2.2. Vērtēšanas kritēriji	29
2.2. Tematiskais plāns mācību tēmas “Kombinētie darbi” apguvei 9.klasē	36
3. Mācību satura aprobācija	47
3.1. Mācību procesa norise	47
3.2. Aptaujas datu analīze	55
Nobeigums	59
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	62
Pielikumi.....	64
1.pielikums Iepazīšanās spēle “Nepabeigtie teikumi”	65
2.pielikumsPrezentācija par sapņu ķērājiem un tamborēšanas vēsturi	66

3.pielikums Tehniskais raksts	68
4.pielikums Mežģīņtamborējuma paraugs un sapņu ķērājs	69
5.pielikums Autores uzskates materiāli	70
6.pielikums Power Point prezentācija tēmai “Kombinētie darbi”	72
7.pielikums Darba lapa tēmai “Kombinētie darbi”	77
8.pielikums Informācija par noslēguma darbu tēmai “Kombinētie darbi”	78
9.pielikums Darba autores veidotās skices	79
10.pielikums 9. ma klases skolnieču veidotie sapņu ķērāji	80
11.pielikums Darba lapa “Tehniskais raksts”	81
12.pielikums Informatīvi materiāli “Tamborējumu savienošana”	83
13.pielikums Spēle “Tehniskais raksts”	85
14.pielikums Darba lapa “Tekstildarbu formēšana un tvaicēšana”	86
15.pielikums Tabula”Skolnieču prezentāciju apkopojums”	88
16.pielikums Skolnieču tekstilizstrādājumi tēmai “Kombinētie darbi”	92
17.pielikums Intervija ar mājturības un tehnoloģiju II skolotāju.....	94
18.pielikums _Intervija ar Māri Danni	96

IEVADS

Šobrīd tēma par kompetenču pieeju izglītībā ir ļoti aktuāla. Sabiedrība un pedagogi daudz par to diskutē, tiek rīkoti dažādi semināri skolotājiem, taču viedokļi ir atšķirīgi, un kā jau katrai lietai, protams, ir savi plusi un mīnusi.

“Valsts izglītības satura centra (VISC) īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” mērķis ir izstrādāt, aprobēt, pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai vecumā no 1,5 līdz 18 gadiem, kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.” (Skola 2030)

Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts vēsta par to, ka kultūras izpratne ir kompleksa, tā ļauj labāk izprast pašam sevi un savu kultūru un ir būtiska saskarsmē ar citām kultūrām. Skolēnos attīstās izpratne par tradīcijām, uzskatiem, ieradumiem, dažādiem dzīvesveida modeļiem, vērtībām un izpausmēm, kas raksturo sabiedrību vai kādu konkrētu kopienu. Jaunais projekts “Kompetenču pieeja mācību saturā” paredz to, ka kultūras izpratne tiek apgūta vairākās mācību jomās, lai dotu iespēju skolēnam attīstīt daudzpusīgu izpratni un veidot attieksmi, kas balstās cieņā pret savu kultūru un citu kultūru daudzveidību. (Mācību satura apraksts, 2017)

Darba autore izveidoja mācību saturu tēmai “Kombinētie darbi”, kur skolnieces pētīs konkrētu valsts kultūru un mācīsies iedziļinoties, kas ir tieši viens no kompetenču pieejas būtiskākajiem aspektiem. Skolnieces iedziļināsies tajā, ko dara, spēs atrast iedvesmu, kā rezultātā darbs būs personīgāks un interesantāks.

Autore savu darbu veidoja, balstoties uz kompetenču pieeju izglītībā, un vēlējās vairāk izpētīt mācību procesu mājturībā un tehnoloģijās. Rokdarbi ir viens no variantiem, kā atpūsties un reizē radīt arī kaut ko jaunu, līdz ar to cilvēks kļūs arvien radošāks un radošāks. Adīšana un tamborēšana ir tehnikas, kuras var apgūt ikviens, kam vien ir vēlēšanās. Kombinējot šīs tehnikas, ir iespējams izveidot dažādus mūsdienīgus, interesantus un funkcionālus tekstilizstrādājumus.

Darba autore izvēlējās veidot bezpirkstu cimds. Bezpirkstu cimdi ir moderns tekstilizstrādājums, kuru ir iespējams nēsāt visos gadalaikos. Lai ziemā būtu siltāk, tos var nēsāt, apakšā pavelkot vienkāršus pirkstaiņus. Autore cimds veido, kombinējot adīšanas un tamborēšanas tehnikas. Iedvesmu autore guva no studentu apmaiņas programmas brauciena

uz Portugāli, kurā guva jaunus iespaidus un radošo iedvesmu. Spilgti atmiņā ir palicis zili baltais krāsu salikums, kas izteikti atspoguļojās flīzēs, kuras izmantotas uz māju sienām gan iekšpusē, gan ārpusē. Autore vēlējas veidot izstrādājumus, kuri veidoti no kvadrātiem, un nonāca pie secinājuma, ka interesantus kvadrātus var izveidot tieši tamborējot. Tautā sauktos “vecmāmiņu kvadrātus” var veidot ikviens. Spēlējoties ar krāsām, ir iespējams iegūt radošu, interesantu un mūsdienīgu rezultātu. Ir tāds teiciens: “Viss jaunais ir labi aizmirsts vecais.” Jebkuru lietu ir iespējams izveidot mūsdienīgu un atbilstošu konkrētajam laikam.

Autore uzskata, ka skolniecēm šis uzdevums būs saistošs, jo tiek dota arī izvēles brīvība. Katrai skolniecei būs iespēja atrast pašai savu iedvesmu, izvēloties un izpētot kādu konkrētu valsti un ar raksturīgu krāsu salikumu. No citām kultūrām cilvēki var tikai mācīties, papildināt savas zināšanas un arī gūt radošo iedvesmu.

Mērķis: izveidot un aprobēt mācību tēmas «Kombinētie darbi» saturu kultūras aspektu apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 9. klasē.

Darba uzdevumi ir:

1. Izpētīt literatūras un informācijas avotus pētāmās problēmas aspektā.
2. Izveidot tematisko plānu tēmai “Kombinētie darbi”.
3. Atlasīt piemērotākās mācību metodes un izveidot vērtēšanas sistēmu.
4. Aprobēt tematisko plānu.
5. Veikt secinājumus.

Pedagoģiskās pētniecības metodes :

1. Literatūras studijas.
2. Pedagoģiskā novērošana.
3. Aptaujas metodes (pārrunas, intervijas, anketēšana).
4. Skolēnu praktiskās darbības produktu analīze.
5. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība.

Pētāmais jautājums: vai kompetenču pieejas aspektu iekļaušana tradicionālā mācību satura apgūvē veido mācību procesu jēgpilnāku?

1. KOMPETENČU PIEEJAS RAKSTUROJUMS MĀJTURĪBĀ UN TEHNOLOĢIJĀS

1.1. Kompetenču pieeja izglītībā

Lai analizētu kompetenču pieeju izglītībā, autore vispirms vēlējās noskaidrot, kā “Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca” skaidro šī vārda nozīmi. “Kompetence – nepieciešamās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā un prasme zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā. Personas (darbinieka) kompetenci vērtē apkārtējie cilvēki, sadarbības partneri, sabiedrība.” (Beļickis u.c. 2000: 83) Vārdu kompetence iespējams arī aizstāt ar vārdu lietpratība. “Lietpratība ir uz labām zināšanām un profesionālo pieredzi, kā arī izpratni noteiktā jomā, jautājumu lokā u.tml. balstīta prasme savas zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā.” (Beļickis u.c. 2000: 93)

Roberts Vaits bija viens no pirmajiem, kas zinātniski sāka veidot kompetences jēdzienu. Viņš bija amerikāņu psihologs, kas lielu vērību pievērsa tieši kompetencei. Vaits (kā citēts Purēns, 2017: 9) uzskatīja, ka: “kompetence ir efektīva indivīda mijiedarbība ar apkārtni”. Deivids Klarencs Makleins arī bija psihologs no Amerikas, kurš pētīja kompetenci un apgalvoja, ka (kā citēts Purēns, 2017: 9): “cilvēka vajadzības ir vajadzība pēc sasniegumiem, vajadzība pēc atzīšanas un vajadzība pēc varas” un, viņaprāt, tas ir nepieciešams, lai cilvēku sasniegumi dažādās jomās attīstītos un uzlabotos.

Stjuarts Dreifus un viņa brālis Huberts Dreifus ir izveidojuši kompetenču attīstības modeli, kas ir veidots piecās pakāpēs. Tālāk tabulā (skat. tabulu 1.1.) redzams, ka ļoti būtisks ir process, kura laikā skolēns no mācekļa kļūst par ekspertu. Svarīgi ir izkopt savu personīgo pieredzi, jo tieši tā veido kompetenci, kura ir balstīta uz konkrētā skolēna prasmēm un spējām. Kompetenci raksturo tas, ka katrs indivīds spēj saprast savas stiprās un vājās puses un izprast veidu, kā viņš pats konkrēti var labāk izdarīt kādu darbību. (Purēns 2017: 10)

Kompetenču attīstības modelis

(apkopots no Vilnis Purēns “Kā attīstīt kompetenci” Izdevniecība Raka, 2017, 10.lpp)

Kompetences attīstības posmi	Raksturojums
Māceklis	Stingri ievēro saņemto instrukciju, neelastīgs. (Visu daru “pareizi”!)
Pieredzējis iesācējs	Atkāpjas no instrukcijas, vērojot situācijas attīstību. (Daru “pareizi”, bet ne visu var atrast instrukcijās!)
Praktiķis	Instrukcijas aizstāj ar mērķtiecīgu plānojumu un atmet nebūtisko. (Vispirms domāju, kas jāpanāk darba rezultātā!)
Zinošs praktiķis	Prot izvirzīt mērķi, vadoties pēc savas personības iezīmēm. (Domāju, kā man to labāk darīt!)
Eksperts	Spēj intuitīvi izvēlēties īstos darbības modeļus. (Zinu, kam tieši katrā situācijā jāpievērš uzmanība, lai rezultāts būtu labs!)

Šobrīd ļoti aktuāls temats ir kompetenču pieeja izglītībā, tiek apspriests par to, kādas zināšanas un prasmes būs vajadzīgas nākotnē. Mūsdienu jaunā paaudze ir mainījies, taču mācību saturs ir tieši tāds pats, kā visu laiku. Īstenojot jauno projektu par kompetenču pieeju izglītībā, skolēni būs tikai ieguvēji. Darba autore saprot, ka pārmaiņas izglītības saturā un mācību procesā ir jau gaidāmas pavisam drīz, un tādēļ vēlējās savu diplomdarba tēmu saistīt ar šo aktuālo jautājumu par kompetenču pieeju, un izveidoja tādu tematisko plānu tēmai “Kombinētie darbi”, kurā jau ir ietverti aspekti no jaunā projekta par kompetenču pieeju izglītībā.

Autore zināja, ka Valsts izglītības un saturs centra ir izstrādājis projektu “Kompetenču pieeja mācību saturā”, un vēlējās par to uzzināt vairāk. Šī projekta mērķis ir aprobēt un pakāpeniski ieviest kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu (turpmāk — mācību saturs) pirmsskolā, pamatizglītībā un vidējā izglītībā. Lai šo mērķi īstenotu, tiks aprobēti un ieviests kompetenču pieejā balstīts mācību saturs. Tiks arī izstrādāti darba organizācijas modeļi un metodika, mācību un metodiskie līdzekļi izglītojamajiem, kā arī izstrādāti un aprobēti kompetenču pieejai atbilstoši diagnostikas instrumenti, kā arī noteikti tiks izveidots pasākumu komplekss pedagogu izglītošanai. (VISC 2016: 2)

Aplūkojot Eiropas Sociālā fonda projekta iesniegumu par projektu “Kompetenču pieeja mācību saturā”, darba autore saprot, ka ir nepieciešama kompetenču pieejā veidota mācību

satura, tai skaitā mācību un metodisko līdzekļu, izstrāde un ieviešana mācību procesā, kā arī pedagogu profesionālās kompetences pilnveide, jo šī brīža jaunajai paaudzei ir nepieciešams veicināt izpratības veidošanos, kas ietver spēju patstāvīgi rīkoties ārpus mācību priekšmeta robežām, risinot problēmas dažādās dzīves situācijās un kontekstos. (VISC 2016)

Valsts izglītības satura centra vadītājs Guntars Catlaks skaidro, ka: “pirmo reizi viss mācību saturs ir pārskatīts vienotā sistēmā un visās izglītības pakāpēs – sākot no pusotra gada vecuma pirmskolā, līdz 12. klasei vidusskolā. Būtiskākā no pārmaiņām jaunajā mācību saturā un pieejas aprakstā – tas veidots, domājot par sasniedzamo rezultātu skolēnam, nevis pēc iespējas plašākas katras jomas satura apguves perspektīvas.” (Skola 2030)

Skolēni Latvijā labi spēj izpildīt uzdevumus, kas prasa atcerēties vai rīkoties pazīstamās situācijās, taču trūkst iemaņu, kā rīkoties tieši nestandarta situācijās, kad ir nepieciešami jauni risinājumi, kā arī nepieciešama spēja iedziļināties, apstrādāt daudzveidīgus datus un sadarboties ar komandas biedriem. Skolām jātiecas piedāvāt skolēniem tādu mācīšanās procesu un dažādus paņēmienus, kuru rezultāts būtu skolēna kompetence. Tad skolēns spēs lietot zināšanas, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās, risinot problēmas reālās dzīves situācijās. (Mācību satura un pieejas apraksts: 5)

Visas izglītības pakāpes ir ļoti nozīmīgas, lai sasniegtu vidējās izglītības mērķus:

- pirmsskolā tiek apgūts caurviju prasmju pamats, kas dod iespēju rīkoties dažādās dzīves jomās;
- pamatskola ir tas laiks, kad vajadzētu saprast, ko skolēni vēlas darīt tālāk savā turpmākajā izglītībā, tādēļ ir nepieciešams apgūt caurviju prasmes, kā arī pamata prasmes, kas nepieciešamas dažādās cilvēka dzīves darbības sfērās;
- vidusskolas sākumā (10./11. klase) tiek atkārtoti, padziļināti un nostiprināti pamati, un pēc tam (11./12. klase) skolēni mācās dziļāk kādas konkrētas jomas, jo mērķis ir individuālā iedziļināšanās. (Mācību satura un pieejas apraksts: 10)

Veidojot kompetenču pieejā balstīto mācību saturu, tiek domāts par to, lai zināšanas un dažādi temati neatkārtotos un nepārklātos ar citiem mācību priekšmetiem. Jaunais mācību saturs paredz septiņas jomas, kuras ir cilvēka dzīvei nozīmīgas:

- valoda,
- sociālā un pilsoniskā,
- kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā,
- dabaszinātnes,
- matemātika,

- tehnoloģijas,
- veselība un fiziskās aktivitātes.

Pētot “Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas aprakstu”, autore secināja, ka katrā no jomām tiek izvirzīti svarīgākie pamatjēdzieni, kas skolēnam jāapgūst, lai viņam veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Apgūstot mācību jomas, skolēniem notiek konkrētie mācību priekšmeti, kā arī īstenojas starppriekšmetu moduļi: veselība, drošība, kultūras izpratne un tekstpratība. (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Analizējot jauno mācību satura aprakstu, autore uzsver to, ka visām mācību jomām ir izstrādāti konkrēti mērķi. Valodu jomas mērķis ir valodu pratība. “Dzimtajā valodā saprot vecumam piemērotus literārus un informatīvus tekstus (tostarp digitālajā vidē), izprot valodas lomu personiskās un nacionālās identitātes veidošanā, izmanto mutvārdu un rakstu valodu noteiktās saziņas situācijās, izmanto lasītprasmi sevis emocionālai un intelektuālai bagātināšanai, kā arī citu priekšmetu apguvei; svešvalodas lieto kā starpkultūru saziņas līdzekli, mutvārdu un rakstveida saziņā izmantojot kontekstam atbilstošu vārdu krājumu un valodas struktūras.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Sociālās un pilsoniskās jomas mērķis ir sociālā un pilsoniskā pratība. “Domā un rīkojas kā atbildīgs sabiedrības pilsonis ar izkoptu nacionālo, vēsturisko un pilsonisko apziņu un izpratni par sabiedriskajiem procesiem; ir aktīvs darītājs, kurš apzinās savu rīcību un tās sekas; ir izveidojušies noturīgi sociālie ieradumi saziņā un saskarsmē ar līdzilvēkiem, lai kopīgi risinātu daudzpakāpju problēmas, kas saistītas ar vietējās sabiedrības nākotni un ilgtspējīgu attīstību.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mērķis ir kultūras izpratne. “Raksturo savu un kultūras piederību un vērtības; ir piedzīvojis daudzveidīgas tradīcijas, rituālus un svētkus; ir līdzdarbojies kultūras mantojuma saglabāšanā un tradīciju pārmantošanā; skaidro parādības, kas apliecina sabiedrības un kultūru daudzveidību un globalizācijas izpaušmes reālajā un digitālajā vidē; sadarbojas ar citu kultūru pārstāvjiem; novērtē sevi un savus vienaudžus kā kultūras notikumu auditorijas daļu. Pašizpaušme mākslā. Praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku radošajā procesā; atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos; vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpaušmes veidus; piedzīvo klātienē kultūras notikumus, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Dabaszinātņu jomas mērķis ir dabaszinātniskā izpratība. “Atpazīst, piedāvā un izvērtē skaidrojumus noteiktam dabas parādību klāstam; izmanto pētnieciskās prasmes problēmu

risināšanā, nelielu pētījumu veikšanā; analizē un izvērtē datus, izsaka viedokli un argumentus dažādos veidos un secina no datiem; rīkojas atbildīgi apkārtējās vides saglabāšanā.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Matemātikas jomas mērķis ir matemātiskā pratība. “Daudzveidīgās dzīves situācijās, jēgpilni un rūpīgi lietojot matemātikas instrumentus, veic aprēķinus, apstrādā datus, lieto figūru īpašības; spriež vispārīgi un matemātiski modelē; problēmsituācijās izvēlas atbilstošu pieeju/stratēģiju, apzinās pierādījuma nepieciešamību un veido pamatotus spriedumus.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Tehnoloģiju jomas mērķis ir tehnoloģiju un digitālā pratība. “Spēj praktiski radīt sev un sabiedrībai vajadzīgus produktus un digitālus risinājumus, projektējot un konstruējot, izmantojot dažādus paņēmienus, darbarīkus un ierīces, t.sk. digitālās, izvēloties piemērotus materiālus un dizainu; ir ieguvis vienkārša tehnoloģiska procesa realizācijas un inženiertehnisku problēmu risināšanas praktisku pieredzi; spēj droši, efektīvi un atbildīgi izmantot digitālās tehnoloģijas pašrealizācijai, komunikācijai, sadarbībai, līdzdalībai; veido ieradumu praktiskajā darbībā mērķtiecīgi un atbildīgi izmantot resursus.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Veselības un fiziskās aktivitātes jomas mērķis ir veselība un drošumspēja. “Praktizē veselīga dzīvesveida paradumus; atpazīst riskus nedrošās sadzīves situācijās un pieņem lēmumu drošai un aktīvai rīcībai. Fiziskā pratība. Ir apguvis kustību pamatprasmes, atbildīgi iesaistās daudzveidīgās fiziskās aktivitātēs, kas veicina veselību un dzīves prasmes, plāno un izvērtē jaunus un radošus fizisko aktivitāšu pasākumus, kas veicina garīgās un fiziskās spējas, demonstrē līderības un sadarbības prasmes, strādājot grupās vai komandā.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 22)

Tāpat, kā katrai jomai ir savs mērķis, arī katrai stundai ir savs mērķis un sasniedzamais rezultāts, ar kuru skolēni ir jāiepazīstina, jo svarīgi ir tas, ka skolēni ir zinoši par to, kas viņus sagaida un uz ko ir nepieciešams tiekties. Darba autore to arī ņēma vērā, veidojot stundu konspektus tēmas “Kombinētie darbi” apguvei, un katras stundas sākumā paredzēja skolnieces iepazīstināt ar konkrētajā stundā sasniedzamajiem rezultātiem un veicamajiem uzdevumiem.

Autore uzzināja arī to, ka septiņās dzīvei svarīgajās jomās iekļausies arī caurviju prasmes, tādas kā pašizziņa un pašvadība, domāšana un radošums, sadarbība un līdzdalība, kā arī digitālā prasme. Šo prasmju izmantošana dažādās mācību stundās dod iespēju zināšanas apgūt dažādos kontekstos un pastiprina arī sasaisti ar skolēnu dzīvi un personīgo pieredzi. Pašizziņa un pašvadība ir viena no caurviju prasmēm, kur skolēni apzinās un mācās pārvaldīt

savas emocijas, veido pozitīvas attiecības ar apkārtējiem, izvirza un sasniedz savus mērķus, ir atbildīgi par savu rīcību, prot plānot laiku un pieņemt lēmumus un ir atbildīgi par savu mācību procesu un sasniegtajiem rezultātiem. Skolēni pilnveido paši sevi un apgūst dažādus veidus, kā motivēt sevi un citus, kā rezultātā skolēni spēs savā dzīvē izvirzīt mērķus un novērtēs savu progresu mērķu sasniegšanā. (Mācību satura un pieejas apraksts: 8.,9.)

Arī Inese Jurgena raksta, ka pašizglītībai ir liela nozīme. Tā var noritēt gan izglītības iestādē, gan arī ārpus tās. Tā veidojas skolotāja netiešā vadībā, apgūstot dažādas zināšanas un prasmes. Galvenais ir tas, ka izziņas darbību veido pats skolēns, nevis skolotājs. (Jurgena 2010: 21)

Domāšana un radošums ir caurviju prasme, kurā skolēni saprot, kāda ir situācija, izanalizē informāciju un veic nepieciešamās darbības, lai atrisinātu problēmsituāciju. Šī caurviju prasme paredz to, ka skolēni spēs atbilstoši reaģēt jaunās, neierastās situācijās, kurām spēs atrast risinājumus. Domāšana un radošums iekļauj sevī arī to, ka skolēni spēs izmantot pieejamos materiālus, esošo situāciju un radīs jaunas idejas, kā arī produktus, un spēs plānot un īstenot izvirzīto ideju. (Mācību satura un pieejas apraksts: 9)

Arī darba autore savā aprobācijas procesā iekļāva domāšanas un radošuma caurviju prasmi, jo skolniecēm uzdevums būs izveidot tekstilizstrādājumu, kas kombinēts, izmantojot adīšanas un tamborēšanas tehnikas. Tā kā šo tehniku pamatus skolnieces ir jau apguvušas iepriekšējos gados, darba autore uzskatīja, ka skolniecēm jauns uzdevums būtu izveidot darbu, kas būtu veidots, kombinējot abas šīs tehnikas. Skolniecēm būtu jādomā radoši, jāizmanto jau savas esošās zināšanas un prasmes, lai izveidotu kaut ko jaunu.

Nākamā caurviju prasme, kas arī ikdienā ir ļoti nozīmīga, ir sadarbība un līdzdalība. Sadarbība sevī ietver arī saskarsmes spējas, un tieši šīs spējas ir ļoti nozīmīgas jebkurā jomā, jo cilvēki mums ir apkārt nepārtraukti, un ir jāspēj veidot veiksmīgu komunikāciju. Ikdienā skolēniem uzdevumi ir jāveic gan individuāli, gan arī grupās, un tādēļ ir ļoti svarīga prasme sarunāties, saprasties un sadarboties, censties atrisināt problēmu, domstarpības un veiksmīgi spēt atrast kopīgu un visiem atbilstošu risinājumu. Ir nepieciešams skolēnos attīstīt vēlmi sadarboties ar līdzcilvēkiem, pieņemt vienu otru, spēt pamatot un aizstāvēt savu viedokli, taču prast arī ieklausīties. (Mācību satura un pieejas apraksts: 9)

Sociālās prasmes, līdzdalības un sadarbības prasmes ir ļoti nozīmīgas un nepieciešamas ne tikai skolā, bet arī dzīvē. Skola ir tā vieta, kur jaunieši pavada daudz sava laika un līdz ar to arī attīsta sevi sociālajā jomā. Skolotājs ir tas cilvēks, kurš klasē veido, rada, organizē un veicina atbilstošus mācību apstākļus, un pusaudži, sadarbojoties ar pedagogu un saviem

klasesbiedriem, konstruē savas zināšanas. (Šūmane 2012: 17)

Mājturība un tehnoloģijas ir mācību priekšmets, kurā pārsvarā ir nepieciešams strādāt individuāli, jo katrs skolēns veido savu radošo darbu, taču, lai apgūtu, kādu jaunu vielu vai nostriprinātu esošās zināšanas, ir iespējams izmantot arī citas mācību metodes, piemēram, darbu pāros, diskusijas vai arī grupu darbus. Darba autore savā tematiskajā plānā iekļāva arī darbu grupā, jo uzskatīja, ka skolnieces var dalīties ar savām zināšanām, kā arī pilnveidot savas sadarbības un līdzdalības prasmes, aktīvi iesaistoties grupu darba veikšanā.

Šobrīd tehnoloģijas ieņem ļoti nozīmīgu lomu cilvēku dzīvēs, taču digitālā caurviju prasme ir spēja izmantot modernās tehnoloģijas jēgpilni. Digitālo prasmju ietvaros skolēni pašvadīti spēs lietderīgi izmantot tehnoloģijas, lai iegūtu, reproducētu zināšanas un spētu veikt dažādus uzdevumus, un risināt problēmas. Skolēni, izmantojot tehnoloģijas, spēs sazināties, kā arī iegūt informāciju un analizēt to. (Mācību satura un pieejas apraksts: 9)

Intervējot mājturības un tehnoloģiju II skolotāju (skat. pielikumā nr.17), kurš šobrīd strādā skolā, kura ir no viena no pilostskolām, kas piedalās jaunajā projektā par kompetenču pieeju izglītībā, darba autore secina to, ka jau šobrīd šajā skolā tehnoloģijas tiek izmantotas lietderīgi. Jaunieši, piemēram, izmantojot savus mobilos telefonus, meklē idejas un gūst iedvesmu savai radošajai darbībai, paši atrod ideju, zīmē skices un veido plānojumu tam, kā realizēt savu iecerēto darbu.

Analizējot iegūto informāciju par izglītības aktualitātēm, autore saprata, ka kompetenču pieejā balstītais mācību saturs uzsver ne tikai svarīgās zināšanu jomas un caurviju prasmes, bet arī tikumus, kas cilvēkiem ikdienā ir ļoti nozīmīgi. Vērtības ir liela daļa, kas veido cilvēka zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu. Jaunais mācību saturs veidots, balstoties uz Ministru Kabineta noteikumiem "Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība", kas izdoti saskaņā ar Izglītības likuma 14. panta 38. un 39. punktu, kurā nosaukti tikumi, kuri jāizkopj un jāpilnveido:

- "atbildība – griba un spēja paredzēt savas izvēles un rīcības sekas un rīkoties, respektējot cita cilvēka cieņu un brīvību;
- centība – čaklums, uzcītība, rūpība un griba jebkuru darbu veikt pēc iespējas mērķtiecīgāk, kvalitatīvāk un produktīvāk;
- drosme – izlēmība, baiļu pārvarēšana, rakstura stingrība, situācijas novērtēšana un cieņpilna rīcība, uzņēmība, centieni pēc taisnīgā un labā;
- godīgums – uzticamība, patiesums, vārdu un darbu saskaņa;

- gudrība – māka izmantot zināšanas labā veicināšanai savā un sabiedrības dzīvē;
- laipnība – vēlība, atsaucība pret citiem, pieklājība;
- līdzcietība – attīstīta empātija, vēlme iejusties otra pārdzīvojumos un aktīvs atbalsts;
- mērenība – rīcības un uzskatu līdzsvarotība, spēja nošķirt saprātīgas vēlmes no nesaprātīgām un atteikties no nevajadzīgā; atturēšanās no tā, kas traucē personas attīstību;
- savaldība – pašregulācija, uzvedības un emociju izpausmju kontrole un vadība, respektējot savu un cita cilvēka cieņu un brīvību;
- solidaritāte – savstarpējs atbalsts un rīcības saskaņotība, rūpes par savu, citu un kopīgu labumu, demokrātisks dialogs ar citiem;
- taisnīgums – godprātīga lemšana, cilvēktiesību un citu saprātīgu interešu un morāles normu ievērošana;
- tolerance – iecietība, vēlme izprast atšķirīgo (piemēram, cilvēka ārējo izskatu, veselības stāvokli, uzvedību, viedokli, ticību, paražas).” (Mācību satura un pieejas apraksts: 8)

Ministru Kabineta noteikumi joprojām noteiks, kādas zināšanas, prasmes un attieksmes ir jāapgūst skolēniem, beidzot pirmsskolu, 3., 6., 9. un 12. klasi. Katra skola būs atbildīga par to, kā sasniegt šo rezultātu atbilstoši savu skolēnu vajadzībām un vietējai situācijai. (MKN 468, 2014)

Nākamo piecu gadu laikā tiks ieviests jaunais mācību saturs. Pārmaiņas pirmsskolās un 1. klasēs īstenos jau 2018./2019. mācību gadā un vēlāk arī nākamajos izglītības posmos. 9. un 12. klašu absolventiem jaunizveidotie valsts pārbaudījumi pirmoreiz būs obligāti pēc pieciem gadiem. (Skola 2030)

Darba autore secina, ka, īstenojot projektu par kompetenču pieeju, katra skola radīs savu veidu, kā pasniegt un kā skolēniem iemācīt to, kas paredzēts jaunajā mācību saturā. Būtiskākais būs skolēna sasniedzamais rezultāts un spēja rīkoties un praktiski pielietot iegūtās zināšanas. Kompetenču pieejā balstītais mācību saturs paredz akcentu pārbīdi no līdzšinējā mācību satura:

- “no zināšanām uz zināšanu pielietošanu daudzveidīgās situācijās un kontekstos;
  - no gatavu zināšanu nodošanas un atprasīšanas uz sarunu, produktīviem uzdevumiem;
  - no frontāla procesa uz sadarbību, iesaistīšanos;
  - no tikai summatīvās vērtēšanas uz jēgpilnu atgriezenisko saiti par mācīšanās procesu.”
- (Starpnozaru izglītības un inovāciju centrs)

Darba autore piekrīt Ričarda Railija teiktajam, (kā citēts Fadels: 19) ka: “mēs pašlaik gatavojam skolēnus darbavietām, kas vēl nepastāv, darbam ar tehnoloģijām, kas vēl nav izgudrotas, lai atrisinātu problēmas, par kuru rašanos mums vēl nav ne jausmas”. (Fadels u.c.: 19)

Autore uzskata, ka kompetenču pieeja izglītībā būtu veids, kā attīstīt skolēnos radošo domāšanu un spēju pielāgoties jaunām situācijām, atrast risinājumus dzīvē sastaptajiem uzdevumiem.

1.2. Kompetenču pieeja mājturībā un tehnoloģijās

Mājturība un tehnoloģijas ir radošs mācību priekšmets, kas ļoti cieši sasaistās ar jaunā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” galvenajām jomām, it īpaši ar tehnoloģiju jomu un ar kultūras un pašizpaušmes jomu mākslā.

Autore izpētīja jauno mācību un satura pieejas aprakstu un secināja, ka tehnoloģiju jomā skolēni izzina to, kā rodas dažādas lietas un produkti un kas nepieciešams, lai kaut ko izveidotu. Laikā, kad skolēni mācās pamatskolā, ir nepieciešams apgūt lietu, produktu, kā arī digitālu risinājumu tapšanu un realizēšanu. Tehnoloģiju jomā skolēni sāk domāt un arī rīkoties kā dizaineri, kā inženieri, kā amatnieki un arī kā programmētāji. (Mācību satura un pieejas apraksts: 32)

Izveidojot dažādus projektus, konstrukcijas un, pielietojot dažādus paņēmienus, pamatskolas beidzēji spēs radīt ne tikai sev, bet arī sabiedrībai vajadzīgus produktus, kuri būs veidoti, izmantojot atbilstošus darbarīkus vai ierīces. Skolēni iegūs jaunu pieredzi tehnoloģiskā procesa īstenošanā un spēs izvēlēties atbilstošu dizainu un tam piemērotus materiālus. (Mācību satura un pieejas apraksts: 32)

Autore uzzināja, ka ir izveidoti trīs tehnoloģiju jomas moduļi - datorika, dizains, tehnoloģijas un inženierzinības. Interesanti ir tas, ka tos var integrēt kopā ar citiem mācību priekšmetiem, kā arī mācīt kā vienotu tehnoloģiju priekšmetu. Šis mācību saturs tiek īstenots īpašā sasaistē ar dabaszinībām un matemātiku. Posmā no 7. līdz 9. klasei ļoti nozīmīgi ir rast iespēju skolēniem gūt jaunu pieredzi saistībā ar vienkāršu mehānismu veidošanu, lietu projektēšanu, izgatavošanu un izvērtēšanu un pilnveidot skolēnu spējas atbilstoši izvēlēties materiālus un pielietot dažādu tehniku kombinēšanu. (Mācību satura un pieejas apraksts: 32)

Turpinot mācības vidusskolā, skolēni pilnveidos pamatskolā iesāktās zināšanas un pieredzi tehnoloģisko, kā arī inženiertehnisko problēmu risināšanā. Skolēni tehnoloģiju jomu

apgūs sasaistē ar dabaszinātnēm un matemātiku. Iedziļinoties tehnoloģiju jomā, produktu radīšanas procesā, skolēni spēs to kritiski izvērtēt un ieteikt uzlabojumus, un pat radīt dažādas jaunas lietas. (Mācību satura un pieejas apraksts: 41)

Jaunieši tehnoloģiju jomā gan izveido izstrādājumus un izvērtē tos, gan spēj piemeklēt atbilstošus materiālus un prot tos sakombinēt, gan arī īsteno dažādus projektus, gan arī veido mācību uzņēmumus, izstādes un tirdziņus.

Tādus priekšmetus kā programmēšanu, robotiku, elektroniku un inženierzinības paredzēts jauniešiem apgūt optimālajā un augstākajā līmenī. (Mācību satura un pieejas apraksts: 42)

Izskatot jauno mācību saturu tehnoloģiju jomā, autore uzzina, ka šajā jomā ir paredzētas 8 lielās idejas. Sasniedzamais rezultāts šajās idejās ietver arī caurviju prasmes, piemēram, domāšanu un radošumu, digitālo prasmi, sadarbību un līdzdalību, kā arī pašizziņu un pašvadību. (Mācību saturs tehnoloģiju jomā: 2017)

Intervējot Māri Danni (skat pielikumā nr. 18.), kurš ir Latvijas Universitātes starpnozaru izglītības inovācijas centra vadītājs tehnoloģiju jomas materiālu izstrādē, autore secina, ka tehnoloģijas dzīvē ieņem arvien lielāku lomu cilvēku ikdienā, un skolēni mācību procesa laikā var iemācīties, kā lietderīgi izmantot modernās tehnoloģijas, piemēram, mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā ļoti noderīgs būtu 3D printeris un CNC mašīnas. Izmantojot šīs ierīces, izgatavošanas process kļūtu vieglāks un ātrāks, un skolēni apgūtu arī jaunas prasmes darbam ar mūsdienīgām tehnoloģijās, kas tik ļoti ir nepieciešamas, lai radītu aizvien jaunus un jaunus izstrādājumus.

Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā ir joma, kas arī sasaistās ar mājturību un tehnoloģijām. Darba autore uzskata, ka ir iespējams gūt jaunu pieredzi un iespaidus no citām kultūrām, līdz ar to rodas iedvesma, kuras rezultātā ir iespējams izveidot dažādus funkcionālus mākslas darbus, tekstilizstrādājumus, rotājumus un dekoratīvus priekšmetus. Tieši tādēļ arī darba autore vēlējas veidot tematisko plānu tēmai “Kombinētie darbi” kultūras aspektā, jo uzskatīja, ka arī skolnieces noteiki ir ceļojušas, vai arī vēlētos to darīt un iepazīt citu kultūru, un no tā smelties iedvesmu turamākajai radošajai darbībai.

Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā ir tā joma, kurā ietilpst vizuālā māksla, mūzika, drāma un literatūra. Pamatskolas laikā skolēni darbojas praktiski un radoši, un paši gūst no tā prieku. Skolēni attīsta savas prasmes un, izmantojot dažādas tehnikas un materiālus, atklāj arī kaut ko jaunu sev. Pamatskolas laikā skolēniem noteikti būtu jāapmeklē dažādi kultūras notikumi, no kuriem iespējams gūt jaunu pieredzi, saprast un saskaņāt lietās skaisto un

emocionālo vērtību, un saprast, to, kas katram ir personīgi nozīmīgāks. Skolēni, apgūstot kultūras izpratni, izprot to, kas ir vērtīgs viņam pašam, kā arī to, kas ir nozīmīgs savai kultūrai, cenšas saglabāt kultūras mantojumu, izkopt un saglabāt dažādas tradīcijas, rituālus un atzīmēt svētkus. Ikvienam būtu jājūtas piederīgam savai kultūrai, jābūt cieņai pret savu valsti un tautu, kā arī jāspēj sadarboties un saprasties ar citu kultūru pārstāvjiem. (Mācību satura un pieejas apraksts: 27)

No mācību satura un pieejas apraksta izriet tas, ka ļoti svarīga ir skolotāju savstarpējā sadarbība, jo mācību priekšmeti būs cieši saistīti viens ar otru. Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā sasaistīsies arī ar sociālo un pilsonisko, valodu, tehnoloģiju, dabaszinātņu jomām. Apgūstot kultūras izpratnes un pašizpaušmes jomu mākslā, skolēni iemācīsies dažādas metodes, kā domāt radoši, līdz ar to šo radošo domāšanu varēs izmantot dažādās dzīves situācijās, kā arī citos mācību priekšmetos, risinot nestandarta uzdevumus. Šīs jomas apguvē ļoti svarīgas ir tādas caurviju prasmes kā sadarbība un pašvadītā mācīšanās, jo, kopīgi darbojoties, tiek izveidoti lieliski projekti, un, individuāli strādājot, tiek domāts tieši par emocijām un to savaldīšanu un izpaušanu, kā arī par konkrētajiem skolēnam nozīmīgiem mērķiem un to realizēšanas procesu. (Mācību satura un pieejas apraksts: 27)

Vidusskolā skolēni paši izvēlas, ko apgūs padziļinātākā un ko pamata līmenī, līdz ar to būs iespēja izvēlēties, kādā jomā skolēni vadīs savu radošo procesu un kultūras izpratni. (Mācību satura un pieejas apraksts: 40)

Tā kā mūsdienās dzīves ritms cilvēkiem ir ļoti straujš, un tehnoloģijas attīstās arvien augstākā līmenī, autorei šķiet tikai saprotami tas, ko vēsta Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) pētījumi, ka turpmāk būs nepieciešamas profesijas, kurās būs jāizdomā kaut kas jauns, radošs un nebijis, līdz ar to samazināsies to profesiju skaits, kurās ir rutīnas veida darbs, piemēram, lietvedis un grāmatvedis. Nākotnē tiks ļoti novērtēta prasme izveidot kaut ko jaunu dažādās jomās. (Sprinģe, 2017)

Darba autore uzskata, ka mājturību un tehnoloģijas ir iespējams sakombinēt ar dažādiem mācību priekšmetiem, piemēram, ir nepieciešamas matemātiskās zināšanas, lai spētu precīzi aprēķināt valdziņu skaitu, veidojot kādu izstrādājumu, vai, piemēram, zīmējot piegrieztni, ir jāprot precīzi visu izplānot, izmērīt un atzīmēt. Matemātika nav vienīgais mācību priekšmets, ko ir iespējams savienot kopā ar mājturību un tehnoloģijām. Cieši var saistīt arī, piemēram, vizuālo mākslu, vēsturi, dabaszinības un arī latviešu valodu. Intervētais Māris Danne arī apgalvo, ka tas ir tikai pozitīvi, ka mācību priekšmeti tiek sasaistīti, jo fizika var palīdzēt veidot izpratni par materiāliem, to īpašībām. Māris uzskata, ka ir iespējams arī zīmēt dažādus rakstus

un arī telpiskus objektus datorprogrammās. Darba autore tehnoloģiju izmantošanu uztver potīvi, jo arī izveidotajā tematiskajā plānā tēmai “Kombinētie darbi” ir iekļāvusi uzdevumu, kurā skolniecēm būs nepieciešams izveidot prezentāciju *Power Point* programmā.

Kompetenču pieeja izglītībā paredz arī apgūt caurviju prasmes, un autore uzskata, ka gan domāšanas un radošuma prasmi, gan sadarbības un līdzdalības prasmi, gan pašizziņas un pašvadības prasmi, gan digitālo prasmi ir iespējams apgūt arī mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā.

Domāšanas un radošuma caurviju prasmi var saistīt ar Žana Piažē atklājumu par bērna kognitīvās attīstības posmiem. Laikā no bērna piedzimšanas līdz pat brīdim, kad bērns sāk apgūt valodu, vissvarīgākā ir sensomotorikas veicināšana, jo tieši tā attīsta kognitīvos procesus. Bērna turpmākajā attīstībā apziņā sāk veidoties lietu tēli, vēlāk jau tie nostiprinās un veidojas sakarības, un vēlāk, vecumā no 11 līdz 20 gadiem, veidojas abstraktā domāšana. (kā citēts Purēns 2017: 48)

Darba autore secina, ka mājturība un tehnoloģijas ir mācību priekšmets, kurā pārsvarā ir nepieciešams darboties ar rokām, līdz ar to tas arī attīsta sīko pirkstu muskulatūru, kā arī veicina domāšanas procesus, kas ir pamats, lai spētu saprast, rīkoties un pielietot zināšanas dažādās dzīves situācijās. Vilnis Purēns uzskata, ka, sekojot konstruktīvistu teorijām, skolēni spēs atrast vispārīgas sakarības, kas būs pielietojamas dažādos brīžos, tas nozīmē, ka skolēni sapratīs to, ka tas, ko viņi gūst kādā konkrētā priekšmetā, noderēs arī citos mācību priekšmetos. (Purēns 2017: 55)

Sadarbības un līdzdalības prasmi ir iespējams attīstīt ne tikai mājturībā un tehnoloģijās, bet arī citos mācību priekšmetos. Autore piekrīt Viļņa Purēna teiktajam par to, ka sadarbībā ir trīs svarīgi aspekti – sarunāšanās, saprašanās un kopdarbība. (Purēns 2017: 140) Lai veicinātu, sadarbības un līdzdalības caurviju prasmi, pedagogs var skolēniem piedāvāt strādāt pāros vai grupās. Ausma Špona apgalvo, ka sadarbība ir jāveido ne tikai skolēniem savā starpā, bet arī skolotājiem ar skolēniem. Skolotāji var piedāvāt skolēniem uzrakstīt, ko viņi vēlētos sagaidīt vai iemācīties, piemēram, no mājturības un tehnoloģiju stundām. Skolotājs tādējādi uzzina skolēnu vēlmes un mērķus un var tos ņemt vērā, lai izveidotu veiksmīgu sadarbību. Īstenojot grupu darbus, katrs skolēns dalās ar savām zināšanām un viedokļiem, kā arī iepazīstina viens otru ar savām vērtībām. (Špona 2006: 165) Darba autore arī savā tematiskajā plānā iekļāva nelielu uzdevumu skolniecēm, kurā uz lapiņām bija jāuzraksta savi ieguvumi vai lietas, kas šķita vērtīgas, vai vienkārši, kas no šīs dienas visvairāk palika atmiņā un noderēs turpmāk. Darbojoties kopā, skolēni un skolotāji kļūst tikai par ieguvējiem, jo tiek pilnveidotas

komunikācijas un sadarbības prasmes.

Pašizziņas un pašvadības caurviju prasme ir ļoti būtiska jaunajā kompetenču pieejā balstītajā izglītībā, jo akcents tiek likts uz bērna patstāvīgo darbību. Atziņa par to, ka skolēnu pašiniciatīva ir svarīgākais mācību procesā, jau sastopama Jana Amosa Komenska “Lielajā didaktikā”. (Komenskis 1992: 231) Autore akcentē to, ka mājturība un tehnoloģijas ir mācību priekšmets, kur noteikti liela nozīme tiek piešķirta praktiskajiem darbiem, kurus veidojot, skolēni paši atrod iedvesmas avotu, paši veido skici, un paši īsteno izstrādājumu, un, ja nepieciešams, tad konsultējas ar pedagogu. Protams, ka pamatzināšanas pedagogam ir jāiemāca, jāparāda un jāveicina izpratne par konkrētu tēmu, taču skolēniem pašiem ir jāprot rast veidu, kā pielietot iegūtās zināšanas.

Digitālā caurviju prasme ir ļoti aktuāla mūsdienu jauniešiem, jo dzīve bez tehnoloģiskām ierīcēm šķietami vairs nav iespējama. Digitālo caurviju prasmi iespējams iedalīt trīs daļās:

1. Tehniskās prasmes jeb skolēna prasme izmantot digitālās ierīces, programmas un dažādas lietotnes.
2. Personiskās prasmes jeb skolēna prasme prezentēt iespējas, ko piedāvā digitālo tehnoloģiju pasaule.
3. Mediju prasmes jeb skolēna prasme lietderīgi izmantot medijus. (Purēns 2017: 106)

Pēc darba autores domām arī mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā var veiksmīgi iesaistīt digitālo caurviju prasmes. Skolēni, izmantojot medijus, var meklēt un apkopot informāciju par kādu konkrētu tēmu, vai, piemēram, izmantojot dažādas programmas, var veidot prezentācijas. Aprobējot izveidoto mācību saturu tēmai “Kombinētie darbi”, autore arī savā darbībā izmantoja *Power Point* prezentācijas, kā arī viens no uzdevumiem skolniecēm bija izveidot *Power Point* prezentāciju par savu izveidoto tekstilizstrādājumu.

Autore uzskata, ka, ieviešot projektu par kompetenču pieeju mācību saturā, mājturība un tehnoloģijas kļūs par mācību priekšmetu, kam būs lielāka vērtība. Autore cer, ka skolēni spēs darbus veidot, iedziļinoties tajos, veidojot tos ar nopietnu un uzņēmīgu attieksmi un sasaistot ar citiem mācību priekšmetiem, kā arī pielāgojoties dažādām dzīves situācijām, piemēram, veidojot izstrādājumus, kas būtu lietderīgi un nepieciešami izmantošanai ikdienas dzīvē.

1.3. Mājturības un tehnoloģiju saturu reglamentējošo dokumentu izpēte

Lai darba autore varētu izveidot mācību saturu tēmai “Kombinētie darbi”, tika veikta mājturības un tehnoloģiju saturu reglamentējošo dokumentu izpēte.

Balstoties uz “Pedagoģijas terminu skaidrojošo vārdnīcu”, autore noskaidroja, kas ir mācību saturs. “Mācību saturs ir audzēkņu attīstības vecumposmam, sabiedrībai un laikmetam konkretizēta cilvēces pieredze, kas atbilstoši tās tematiskajām sastāvdaļām parasti sadalīta (grupēta) mācību priekšmetos, mācībuursos, tematiskos ciklos u.tml. Mācību saturs ietver konkrētas zināšanas, prasmes, darbības pieredzi, kultūras un sociālo pieredzi, garīgo vērtību, pārliecību un attieksmju veidošanās pieredzi, jūtu kultūru un personības veidošanās pieredzi, ko skolēns (audzēknis, students) apgūst mācību (studiju) procesā. Mācību saturs ir daļa no izglītības satura.” (Beļickis 2000:97)

Ministru kabineta noteikumu Nr. 468. 19.pielikumā “Mājturība un tehnoloģijas. Mācību priekšmeta standarts 1.-9. klasei” noteikts, ka mācību priekšmeta "Mājturība un tehnoloģijas" mērķis ir pilnveidot izglītojamā izpratni par cilvēka dzīvesvides drošības un kvalitātes nosacījumiem un iespējām tās uzlabošanai, veicināt izglītojamā praktiskās rīcības un sociālās sadarbības prasmju attīstību, lai ikviens spētu patstāvīgi plānot un organizēt personīgo mājturību, pildīt drošības nosacījumus, adekvāti rīkoties ekstremālās situācijās un ar izpratni un radoši iesaistītos tehnoloģisko procesu īstenošanā. (MKN 468, 2014)

Balstoties uz Ministru kabineta noteikumiem, Valsts izglītības un satura centrs ir izveidojis pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugu mājturībā un tehnoloģijās 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās.

Vismaz 75% no visam mācību procesam atvēlētā laika ir jāplāno praktiskajai darbībai. Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs - Mājturībā un tehnoloģijās 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās paredz to, ka mācību process organizējams tā, lai skolēni patstāvīgi varētu meklēt un atrast risinājumu praktiskām problēmām, kā arī formulēt un pamatot izvēlēto tehnisko risinājumu un izvēli, attīstīt atjautību un iztēli, sadarboties un strādāt komandā un veidot radošas darbības pieredzi. Nozīmīgi ir arī saskatīt, izjust un vairot skaisto sev apkārt, kā arī novērtēt savu un citu darbu un tā rezultātus. (Programma 2010)

VISC ir izveidojis divus programmas paraugus:

1. Mājturība un tehnoloģijas 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās;
2. Mājturība un tehnoloģijas 5.–9. klasei ar izvēli koka un metāla tehnoloģijās

Darba autore konkrētāk apskata pirmo programmas paraugu, kas ir veidots ar izvēli tekstila tehnoloģijās. Ir izveidoti 3 dažādi stundu skaita plānošanas varianti, kas ir atbilstoši tēmām. Turpmāk tabulā tiek salīdzināti 3 varianti 9. klases mācību satura plānošanai.

1.2.. tabula

Mācību satura plānojuma varianti

(apkopots no

http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_tekstils.pdf)

Mācību saturs	Stundu skaits		
	1. variants	2. variants	3. variants
Mājoklis. Mājas darbu plānošana.	2	2	2
Uzturs	16	16	16
Apģērbs	4	4	4
Tamborēšana	12	12	
Tekstilmozaīka			8
Šūšana	16	18	20
Kombinētie darbi	20	18	20
Kopā	70	70	70

Autore tabulā ir apkopojusi VISC piedāvātos variantus, kā saplānot mācību saturu pa stundām. Divos variantos skolnieces apgūt tēmu “Tamborēšana”, kas ir pamats autores veidotajiem izstrādājumiem par tēmu “Kombinētie darbi”. Autore mācību saturu veidoja tēmai “Kombinētie darbi”, kurā piedāvāja skolniecēm apvienot divas dažādas tehnikas – tamborēšanu un adīšanu. VISC veidotie varianti piedāvā apgūt tēmu “Kombinētie darbi” 18 vai 20 stundās. Pētot programmas paraugu, autore secināja, ka skolnieces līdz 9. klasei ir iepazinušas un apguvušas dažādas tehnikas (tamborēšana, adīšana, izšūšana, aušana, šūšana, mezglošana), kā izveidot tekstilizstrādājumus, tādēļ ir gatavas izveidot tekstilizstrādājumu, kas būtu veidots, izmantojot divas dažādas tehnikas.

Tēmas “Kombinētie darbi” mācību saturs ietver sekojošus punktus :

- idejas radīšana un noformēšana izstrādājumu darināšanai,
- dažādu izvēles tekstiltehniku materiāli, darbarīki,
- izstrādājuma darināšana un novērtēšana. (Programma 2010)

VISC izveidotajai mācību programmai ir ieteikuma raksturs, tādēļ autore secināja, ka pedagogiem ir iespēja izpausties radoši un plānot savu darbu, ņemot vērā konkrēto klasi un vecumposmu. Autore, balstoties uz Ministru kabineta noteikumiem, kā arī VISC izveidoto mācību programmas paraugu, veidoja savu mācību saturu tēmai “Kombinētie darbi”.

1.4. Kompetenču pieejas ietekme uz mācību procesu

Darba autore pētīja, kā kompetenču pieeja ietekmē mācību procesu. Vispirms autore noskaidroja, kas ir mācību process. “Mācību process parastajā izpratnē – mērķtiecīgi organizētas mācīšanas un mācīšanās tiešā norise, kā pedagoģiskā procesa sastāvdaļa, kurā ciešā skolotāja un skolēna (skolēnu) mijiedarbībā tiek apgūta jauna informācija, papildinot zināšanas, tiek attīstītas jaunas prasmes un iemaņas, un tiek nostiprinātas iepriekš apgūtās zināšanas, prasmes un iemaņas. Mācību process var risināties arī ārpus pedagoģiskā procesa ietvariem, ja izglītība tiek apgūta patstāvīgi, bez skolotāja klātbūtnes – pašmācības ceļā.” (Beļickis 2000: 97)

Kā jau teikts “Pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā”, ka mācību process ir mijiedarbība starp skolēnu un skolotāju, arī jaunā kompetenču pieeja paredz to, ka mācību process nav gatavu zināšanu nodošana, bet gan sadarbība un sarunas, kur skolotājs ir kā eksperts un vadītājs, kurš:

- “izvirza skolēniem skaidrus un jēgpilnus sasniedzamos rezultātus;
- mācību procesā piedāvā daudzveidīgus, kompleksus, personiski nozīmīgus uzdevumus, kas dod iespēju veidot patiesu izpratni, savstarpēji saistīt mācību procesā apgūto, rosina izvēlēties piemērotākos problēmu risināšanas paņēmienus;
- nodrošina atbilstošu atbalstu un regulāru atgriezenisko saiti mācību laikā;
- rosina skolēnus reflektēt par savu mācīšanos un domāšanu.” (Mācību satura un pieejas apraksts: 6)

Pētot literatūras avotus, autore pārliecinās par to, ka pedagogam ir būtiska loma, lai mācību procesā izveidotos laba sadarbība ar skolēniem. Cilvēkam, kurš ir izvēlējis pedagoga profesiju, ir jābūt pozitīvam un bērnu mīlošam. Psiholoģijas zinātņu doktors, profesors un Krievijas Izglītības akadēmijas īstenais loceklis Šalva Amonašvili uzskata, ka pirms zināšanu sniegšanas bērniem ir jāpievērš uzmanība tieši viņa audzināšanai, izglītošanai un apgārošanai. Autore piekrīt Amonašvili teiktajam par to, ka daudzas pedagoģijas grāmatas nav pievēršušas uzmanību vienkāršām, cilvēciskām lietām, piemēram, smaidam, priekam un mīlestībai, jo šīs

ir lietas, kas mūsu ikdienu dara gaišāku. (Amonašvili 2014: 11.,12.)

Darba autore prakses laikā aprobēja izveidoto mācību saturu tēmai “Kombinētie darbi”, veidojot jēgpilnu mācību procesu. Autore iepazīstināja skolnieces ar savu iedvesmas valsti – Portugāli un konkrēto iedvesmas avotu – flīzes zili baltā krāsu salikumā, kas ļoti spilgti palika atmiņā no Erasmus+ projekta brauciena uz šo valsti. Diplomdarba autore skaidroja skolniecēm un rādīja, kā ir tapuši izstrādājumi, kas ir personīgi nozīmīgi pašai autorei, un rosināja skolnieces atsaukt atmiņā īpašas vietas, kur ir bijušas vai arī kur vēlētos būt. Autore uzskata, ka izstrādājuma kvalitāte un vērtība pieaug, ja darbs ir veidots ar mīlestību un pozitīvām domām.

Diplomdarba autore uzskata, ka veidot darbus, kas veikti ar jēgu un personīgu, dziļu izpratni un ieinteresētību, izdodas veiksmīgāk realizēt, nekā tad, ja skolēniem ir negatīva nostāja un attieksme pret doto uzdevumu. Skolotājs ir tas cilvēks, kuram ir jācenšas skolēnos radīt interesi un vēlmi darboties. Darba autore aprobācijas procesā veidoja dažādas prezentācijas un uzskates materiālus, lai rosinātu skolniecēm vēlmi praktiski strādāt. Autore izmantoja arī dažādas mācību metodes, lai mācību process būtu aizraujošāks. Darba autore savā aprobācijas procesā iekļāva frontālo darbu, sarunas, demonstrējumus, individuālo darbu, praktisko darbu, kā arī grupu darbu.

Diplomdarba autore uzskata, ka grupu darbs ir interesants un saistošs skolēniem, jo grupu darba laikā skolēniem ir iespēja brīvi paust savu viedokli, mācīties vienam no otra un gūt jaunu pieredzi. Grupu darba laikā skolēni piedzīvo pieredzi, kuru pēc tam iespējams sasaistīt ar reālītāti un dažādiem ikdienas notikumiem. Skolēniem, darbojoties grupās, ir iespēja saņemt atgriezenisko saiti, padomus un atbalstu no pārējiem dalībniekiem, kā arī ir iespēja būt gan par skatītāju, gan par aktīvu līdzdalībnieku. (Širina 2016: 15.,16.)

L.Žukovs apgalvoja, ka svarīgākais mācību procesā ir apgūt zināšanas, prasmes un iemaņas, kā arī veicināt izziņas spēju attīstību. L.Žukovs izvirzīja mācību procesa likumsakarības:

- apgūstot jebkuru mācību priekšmetu, noteikti ir jābūt savstarpējai sadarbībai starp skolēnu un skolotāju;
- skolēniem ir jābūt aktīviem līdzdalībniekiem mācību stundās, nevis tikai klausītājiem;
- tas, cik noturīgas ir iegūtās zināšanas, ir atkarīgs no sistemātiski organizētas atkārtotības un pielietošanas;
- radītajiem apstākļiem ir liela nozīme mācību procesa laikā. (Žukovs: 46., 47.)

Autore uzskata, ka amerikāņu psihologa Bendžamina S. Blūma izveidotā izglītības mērķu taksonomija izziņas jomā būtu lielisks pamats, uz kā balstīties mācību procesam skolās, jo šī skala ir domāšanas un attieksmju veidošanās kopums. Blūma taksonomija ir cieši sasaistāma ar kompetenču pieejas ieviešanu izglītībā, jo svarīgākais ir tas, kā skolēni iegūst zināšanas, kā spēj ar tām rīkoties un izvērtēt sevi un savas darbības. Autore uzskata, ka ir vērtīgi, ka skolēni paši apzinās, ko viņi jau zina, ko ir iemācījušies un ko vēl vajadzētu uzzināt. Blūma taksonomija ietver sevī 6 līmeņus – zināšanas, izpratni, lietošanu, analīzi, sintēzi un novērtēšanu. Katrs skolēns attīstās individuāli, un katram skolēnam paiet atšķirīgs laiks, kamēr iegūtā informācija tiek izprasta, apstrādāta un tiek arī izmantota. Skolotājiem noteikti būtu nepieciešams izveidot dažāda līmeņa uzdevumus, jo liels akcents šobrīd tiek likts uz cilvēka personīgo izaugsmi. (Projekta materiāli)

1.1.att. Blūma izglītības mērķu taksonomija izziņas jomā

Attēlā redzami visi Blūma taksonomijas līmeņi. Kvalitatīvs izziņas process notiek, ja tiek apjēgti visi domāšanas līmeņi. Īstenojot visus domāšanas līmeņus, noteikti ir jāpievērš liela uzmanība arī emocionālajai daļai, jo, ja mācību vide un atmosfēra būs patīkama, tad arī vieglāk noritēs mācības. (Zusina: 1)

Autore uzzināja, ka mācību process var noritēt ļoti dažādos veidos, taču bieži vien, lai tiktu apgūta kompetence, pamatā izmanto konstruktīvistu mācību teorijas. Konstruktīvisma mācība izveidojās, jo notika diskusijas par to, kas ir zināšanas. Filozofi daudz par to sprieda,

daļa apgalvoja, ka zināšanas ir pasaules atspoguļojums, taču konstruktīvistu uzskatīja, ka zināšanas vispirms ir prāta konstrukts, un pasaule ir tā, kas to tikai iespaido. Šīs mācību teorijas galvenais mērķis ir pastāvīga skolēnu izziņas darbība, kurā tiek veidotas un apgūtas zināšanas. Konstruktīvistu pieejā skolotājs ir tas cilvēks, kas uzdod rosinošus jautājumus, analizē, izvērtē skolēnu novērojumus, secinājumus, kā arī sniedz padomus mācību procesa laikā, nevis tikai kritizē un uzsver to, kas nav pareizi, un mudina arī aizstāvēt un argumentēt savu viedokli. (Purēns 2017: 21)

Kompetenču pieejā balstītais mācību saturs paredz lielu nozīmi tam, ka skolēni vairāk mācīsies pašvadīti, tas nozīmē, ka mācību process būs patstāvīgāks. Skolēni pratīs patstāvīgi iepazīt gatavos mācību materiālus un gūt no tiem secinājumus, kā arī veiks eksperimentus un novērojumus. Ikdienā darba formām noteikti ir jābūt dažādām, piemēram, jāizmanto gan grupu darbs, gan individuālais darbs, jo nevar pieļaut to, lai skolēniem paliktu garlaicīgi un viņi zaudētu interesi. (Purēns 2017: 26)

Lai mācību process būtu veiksmīgs gan skolēniem, gan skolotājam, pedagogam ir jāievēro daži nosacījumi:

- Skolotājam ir nepieciešams rūpīgi izveidot darba plānu, jo bez plānojuma mācību stunda un skolēnu darbība būs bezjēdzīga. Skolotājam ir svarīgi saprast, kādi paņēmieni būs atbilstošākie, ņemot vērā skolēnu vecumposma īpatnības, kā arī iepriekš gūto pieredzi.
- Jābūt informētam par skolēnu iepriekšējām zināšanām, līdz ar to būs vieglāk noformulēt un izveidot uzdevumus mācību stundai.
- Mācību materiālu dažādība. Cik vien iespējams, skolotājam ir jābūt sagatavotam dažādam klāstam mācību materiālu, ar dažādām grūtības pakāpēm, kurus skolēni var izmantot patstāvīgi.
- Pedagogam regulāri jārosina skolēni izdarīt secinājumus, jo tieši tā skolēni izprot to, ko ir iemācījušies, kā arī atklāj savu izaugsmi. (Purēns 2017: 22., 23.)

Darba autore kompetenču pieejā balstītajai izglītībai saskata līdzību arī ar Valdorfa pedagoģiju, kā arī ar Marijas Montesori izveidoto skolu sistēmu, jo arī tur dominē pašvadītā mācīšanās, kā arī tas, ka katrs skolēns attīstās individuāli, izprot pats sevi un savas vajadzības.

Atsaucoties uz Fransa Karlgrēna grāmatā “Valdorfa pedagoģija” gūto informāciju, autore secina, ka Valdorfa pedagoģiju var īsi un vienkārši skaidrot kā – vienlīdzība, brīvība un brālība. Šī pedagoģija rosina skolēnus kļūt par cilvēkiem, kas prot izkopt, attīstīt un pilnveidot savas spējas, kas nepieciešamas, lai dzīve izdotos pilnvērtīga, piepildīta un katram individuāli

veiksmīga. Izglītības iestādēs ļoti svarīga ir veiksmīga kontakta izveidošana starp skolēniem un skolotājiem, jo tas ir cilvēciskais faktors, kas satur kopā mācību procesu, un tas ir pamats veiksmīgas emocionālās vides izveidošanai, kurā ikviens jūtas droši un ērti. (Kārlgrēns 2008: 13.,24.,27.)

Pārdomājot Ilgas Prudņikovas grāmatas “Montesori pedagoģija ikdienā” sniegto informāciju, darba autore secina, ka Montesori pedagoģija neapšaubāmi par svarīgāko uzskata bērnu un tā individuālo attīstību, un tieši tas sasaucas arī ar kompetenču pieejā balstīto izglītību, kurā galvenais ir tas, ko un kādā veidā iegūst pats skolēns. (Prudņikova 2004: 17)

Darba autore secina, ka galvenais, kas mainīsies ieviešot jauno projektu par kompetenču pieeju izglītībā, ir tieši mācību process, jo uzsvars būs uz to, ko skolēns pats spēj izdarīt ar savām zināšanām, kā spēj atrisināt problēmsituācijas un kā spēj radīt jaunus izstrādājumus. Skolotājs turpmāk vairāk kļūs kā konsultants vai kā eksperts, kas sniedz padomus brīžos, kad tas nepieciešams.

2. MĀCĪBU SATURA “KOMBINĒTIE DARBI” IZVEIDES NOSACĪJUMI

2.1. Skolnieču priekšzināšanu novērtēšana, pārrunas

Katrs cilvēks ir individuāls, ar savām rakstura iezīmēm, savām vēlmēm un interesēm. Arī katram cilvēka vecumposmam ir savas īpatnības. Darba autore apbēja savu izveidoto mācību saturu 9. klasē, tas nozīmē, ka skolnieces ir apmēram 15, 16 gadus vecas, un tieši šis ir tas vecumposms, kad notiek dažādas pārmaiņas.

Eriks H. Eriksons uzsver to, ka pusaudžiem ir ļoti svarīgi tas, ko par viņiem domā citi cilvēki, nevis tas, kādas ir jaunieša tā brīža patiesās sajūtas. Pusaudži parasti nevēlas pakļauties kādiem noteikumiem vai sabiedrībā pieņemtām normām, tādējādi paužot savu brīvo izvēli, piemēram, nepieklājīgi un pat nekaunīgi rīkojoties vecāku cilvēku klātbūtnē. (Eriksons 1998: 101., 102.)

Guna Svence apgalvo, ka pusaudžos pārsvarā iezīmējas šādas īpašības – nepakļaušanās, opozīcija un negatīvisms. (Svence 1999: 120) Darba autore nolēma, ka ir vērtīgi ar prakses mentori pārrunāt, kādas ir 9. ma klases skolnieces un kāda ir viņu attieksme pret mācību priekšmetu – mājturība un tehnoloģijas, tādēļ izveidoja nelielus aprakstus par katru skolnieci.

A – klusa, nosvērta meitene. Parasti neiebilst pret sniegtajiem uzdevumiem, izpilda minimālās prasības.

B - runīga meitene, kurai interesē matemātika, un tādēļ citiem priekšmetiem pievērš mazāku uzmanību.

C – klusa, rūpīga meitene, labprāt veic dotos uzdevumus.

D – ļoti runīga meitene, cenšas darīt, taču bieži pati apgalvo, ka nekas nesanāk.

E – klusa, nosvērta meitene, darbus veido, izmantojot masīvus materiālus, tā, lai ātrāk būtu gatavs.

F – veic dotos uzdevumus, taču bieži vien neiekļaujas termiņā. Negatīvi noskaņota pret mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetu. Ir izmēģinājusi arī pāris stundas mājturībā un tehnoloģijās II.

G – runīga meitene, taču cenšas reizē arī strādāt un veikt dotos uzdevumus rūpīgi.

H – ļoti centīga meitene, nopietna attieksme pret mācībām, ieinteresēta darbus izveidot

skaistus, radošu un kvalitatīvus.

I – klusa meitene, ļoti rūpīgi veic iesāktos darbus.

J – klusa, centīga meitene, nopietna attieksme pret mācībām, ir piedalījies arī mājturības un tehnoloģiju olimpiādēs.

K – cītīgi un kārtīgi veido darbus, uzdod jautājumus un cenšas sasniegt labu rezultātu.

L – kārtīga meitene, kas cenšas radoši veidot savus darbus.

Darba autore secināja, ka skolnieces ir atšķirīgas šajā klasē, ir skolnieces, kas ir klusākas un cītīgākas, ir arī skolnieces, kas ir ļoti runīgas un cenšas arī strādāt, un ir arī viena skolniece, kurai ir negatīva attieksme pret daudzām lietām, un līdz ar to viņas darba kvalitāte un iesaistīšanās mācību procesā nav tik augsta kā citām skolniecēm. Autore saprata, ka ir jāizmanto dažādas metodes un paņēmieni, kā skolnieces ieinteresēt veidot radošo darbu tēmai “Kombinētie darbi”.

2.2 Vērtēšanas kritēriji

Voldemārs Zelmenis raksta, ka mācības, tas ir atgriezenisks process, kurā notiek informācijas un pretinformācijas plūsma. Pretinformācija, tas nozīmē – zināšanu un prasmju pārbaude. Novērojot skolēnus stundas laikā, arī tiek gūta pretinformācija, taču reizēm tā var būt nepilnīga, tādēļ nepieciešama arī pārbaudes sistēma. Darba autore piekrīt V.Zelmeņa teiktajam par to, ka pārbaude var būt efektīva tikai tad, ja pedagogs iedziļinās skolēnu izpratnes līmenī un cenšas uzzināt, vai skolēni prot iegūtās zināšanas pielietot jaunās un neierastās situācijās. (Zelmenis 1991: 88.,89.) Tieši šis aspekts sasaucas ar kompetenču pieejā balstīto mācīšanos, jo svarīgi ir mācīties iedziļinoties un prast izmantot iegūtās zināšanas. Autore nevar nepiekrīt Zelmeņa rakstītajam par to, ka ļoti svarīga ir sakarību izpratne, jo ir būtiski, ka skolēni spēj saistīt faktus un likumsakarības ne tikai viena konkrēta priekšmeta robežās, bet arī citos mācību priekšmetos. (Zelmenis 1991: 89)

Aprobējot izveidoto mācību saturu, darba autore vēlējās, lai skolnieces jau mācību procesa laikā saņemtu padomus un informāciju par nepieciešamajiem uzlabojumiem, jo tādējādi tiktu sasniegts labāks rezultāts. Lai rezultātu novērtētu, darba autore izveidoja vērtēšanas kritērijus katram sniegtajam uzdevumam. Autore izvirzīja visām skolniecēm vienādus vērtēšanas kritērijus, taču piekrīt arī Zelmeņa rakstītajam, ka kritērijiem ir jābūt vienādiem visiem skolēniem, taču noteikti ir jāņem vērā arī individuālās īpatnības (iepriekš iegūtas zināšanas un sagatavotība, skolēna temperaments, psiholoģiskās īpatnības, situācija un

apstākļi mājās), jo arī tālāk iespējams sniegt pedagoģisko palīdzību individuāli. (Zelmenis 1991: 91.,92.)

Darba autore sniedza skolniecēm uzdevumus un laicīgi izstrādāja vērtēšanas kritērijus tēmai “Kombinētie darbi”, un iepazīstināja ar tiem arī skolnieces. Autorei šķiet vērtīgas Viļņa Purēna aprakstītās metodes un paņēmieni, kā veiksmīgāk organizēt vērtēšanas procesu. Savā turpmākajā pedagoģiskajā darbībā, autore noteikti vēlētos iekļaut šos izstrādātos ieteikumus vērtēšanas procesam :

1. Pārbaudes darbu kalendārs, kuru izstrādā skolotājs un prezentē skolēniem semestra sākumā.
2. Darba kartes, kuras skolēni saņemtu jaunas tēmas sākumā, un tur būtu atrodamas norādes par gaidāmo pārbaudes darbu.
3. Prognozes balsojums, kas norit neilgi pirms darba sākuma, piemēram, anketas, kurās skolēni ieraksta savas domas par to, kāds varētu būt darba rezultāts, un tieši tas rosinātu skolēnus izvērtēt savas spējas.
4. Mapītes pārbaudes darbam, kurās skolēni ievieto mācību materiālus, ko izgatavojuši paši, un pārbaudes darba laikā skolotājs var noteikt ilgumu un biežumu tam, kā izmantot mapītes.
5. Drauga padoms - tas nozīmē nelielas konsultācijas saņemšana no kāda klasesbiedra, taču tas noteikti nedrīkst ietekmēt paša konsultētāja darba rezultātu.
6. Jautājumu pastkaste, kuru skolotājs piedāvā skolēniem temata apguves laikā, un skolēni var mest tur zīmītes ar sev interesējošiem jautājumiem.
7. Atsauksmju dēlis, kuru skolēni var izveidot pēc darba veikšanas, tajā paužot savas emocijas, ierosinājumus un atziņas.
8. Pēcdarba diskusija, kuras laikā skolēni novērtē savu veikumu un arī darba saturu;
9. Pārbaudes darbs skolotājam – skolēni paši to var izstrādāt, un tas noteikti veicinātu skolotāju un skolēnu sadarbību, kā arī rosinātu skolotāju papildināt savas zināšanas.
10. Darbu tops, kuru skolēni var izveidot semestra noslēgumā, izvērtējot visa gada darbus, tas noteikti rosinātu skolotājam pievērst vērību darbu saturam. (Purēns 2017: 252., 253.)

Šie vērtēšanas paņēmieni un metodes ir izmantojami, lai veiktu arī vērtēšanu kompetenču pieejā balstītajam mācību saturam. Ar kompetenču pieejā balstīto mācīšanos un vērtēšanas procesu tajā ir iespējams sasaistīt arī Roberta Fišera apgalvoto, ka pedagogiem ir

jāpalīdz skolēniem noteikt tās jomas, kurās viņam veicās un kā nākotnē tās pilnveidot. Ir vērts atvēlēt individuālu laiku, lai ar skolēniem veiktu pārrunas par to, ko viņi mācās un ko ir iemācījušies. Galvenais mērķis ir attīstīt skolēniem pārliecību par savām spējām un veidot skolēnā izjūtu, ka viņš pats spēj vadīt mācīšanās procesu un kļūt daudz patstāvīgāks. (Fišers 2005:175)

Darba autore arī uzskata, ka mācību procesa laikā ir nepieciešams ar skolēniem individuāli sarunāties, pārspriest savas veiksmes un neveiksmes, jo tieši tādā veidā skolēni var augt un pilnveidoties. Autore izveidoja vērtēšanas kritērijus, kā arī laicīgi informēja skolnieces par konkrētajiem datumiem, kad gaidāma vērtēšana. (skat. tabulā 2.1.)

2.1. tabula

Uzdevumu izpildes termiņi

Uzdevums	Nodošanas datums
Sapņu ķērājs	30. janvāris
Tamborētie kvadrāti	27. februāris
Tekstilizstrādājums tēmai “Kombinētie darbi”	20. marts
Power Point prezentācija	20. marts

Apgūstot tēmu “Kombinētie darbi”, skolniecēm jāveic 4 lieli uzdevumi, par kuriem katra skolniece saņems vērtējumu ballēs. Pirmais uzdevums būs izveidot sapņu ķērāju, kurā ir izmantoti vismaz 2 apļa mežģīņtamborējumi (skat. tabulā 2.2.). Autore izveidoja arī vērtējumu skalu, kurā maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 15, tas ir 10 balles, un sekmīgu vērtējumu, tas ir 4 balles, skolnieces saņems, ja tiks iegūti 6 – 7 punkti. (skat. tabulā 2.3.)

2.2. tabula

Vērtēšanas kritēriji sapņu ķērājam

Vērtēšanas kritēriji	Punkti
Ir izveidoti 2 paraugi apļa mežģīņtamborējumam	0 līdz 2
Krāsu saskaņa	0 līdz 2
Tamborējuma vienmērīgums, malu kvalitāte	0 līdz 4
Diegu galu iestrāde	0 līdz 2
Rotājums (pērlišu, spalvu u.c. rotājumu pievienošana)	0 līdz 2
Kopskats, pabeigtība	0 līdz 3
Kopā	15

2.3. tabula

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	0,5- 1	2-3	4-5	6-7	8-9	10- 11	11,5- 12	12,5- 13	13,5- 14	14,5- 15

Otrais lielais uzdevums ir izveidot 4 tamborētus kvadrātus. Šī būs kārtējā vērtēšana, kas veikta tādēļ, lai mudinātu skolnieces strādāt. Autore izveidoja vērtēšanas kritērijus tamborētajiem kvadrātiem (skat. tabulā 2.4.), kā arī izveidoja vērtējumu skalu. Lai skolnieces iegūtu sekmīgu vērtējumu, piemēram, 4 balles, ir nepieciešams iegūt 4 punktus, taču, lai rezultāts būtu izcils, ir nepieciešami 16 – 17 punkti. (skat. tabulā 2.5.)

2.4. tabula

Vērtēšanas kritēriji tamborētiem kvadrātiem

Vērtēšanas kritēriji	Punkti
Ir izveidoti 4 tamborēti kvadrāti	0 - 4
Tamborētā raksta blīvums un vienmērīgums	0 - 4
Tamborējuma atbilstība tehniskajam rakstam	0 - 2
Tamborējuma malu kvalitāte	0 - 2
Diegu galu iestrāde	0 - 2
Krāsu saskaņotība	0 - 3
Kopā	17

2.5. tabula

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	1	2	3	4	6- 7,5	8- 9,5	10- 11,5	12- 13,5	14- 15,5	16- 17

Trešais lielais uzdevums skolniecēm – izveidot nobeiguma darbu tēmai “Kombinētie darbi”. Skolniecēm jāveido pašām sev nozīmīgs un lietderīgs tekstilizstrādājums, kurā izmantotas adīšanas un tamborēšanas tehnikas. Autore izstrādāja vērtēšanas kritēriju tabulu, kurā ir kritēriji gan par adīšanas daļu, gan tamborēšanas, gan par kopskatu (skat. tabulā 2.6.).

Tika izstrādāta arī vērtējumu skala, kur maksimālais punktu skaits ir 35, un, lai iegūtu pirmo sekmīgo vērtējumu – 4 balles, ir nepieciešami vismaz 16 punkti. (skat.tabulā 2.7.)

2.6. tabula

Vērtēšanas kritēriji nobeiguma darbam tēmai “Kombinētie darbi”

Vērtēšanas kritēriji	Punkti
Darba plānošana (Līdzdalība stundā, uzdevumu veikšana, attieksme)	0 - 3
Izstrādājums atbilst skicei	0 - 2
Skice veidota ar krāsainajiem zīmuļiem, ir pabeigta, glīti noformēta	0 - 2
Tekstilizstrādājumā ir kombinētas divas tehnikas – adīšana un tamborēšana	0 - 2
Izstrādājumā ir iekļauti 4 tamborēti kvadrāti	0 - 2
Tamborējuma sarežģītība (ir izmantoti vismaz 3 dažādi stabiņu veidi)	0 - 3
Krāsu saskaņotība	0 - 3
Diegu galu iestrāde	0 - 2
Tamborējuma vienmērīgums, malu un vīļu kvalitāte	0 - 4
Adījuma vienmērīgums, malu un vīļu kvalitāte	0 - 4
Radošums	0 - 3
Kopskats, pabeigtība	0 - 3
Iekļaušanās nodošanas termiņā	0 - 2
Kopā	35

2.7. tabula

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	3- 8,5	9- 12,5	13- 15,5	16- 18,5	19- 21,5	22- 24,5	25- 27,5	28- 30,5	31- 32,5	33- 35

Ceturtais lielais uzdevums skolniecēm ir saistīts ar tehnoloģiju izmantošanu – izveidot *Power Point* prezentāciju par savu tekstilizstrādājumu. Autore vēlas redzēt, kādas ir 9. klases skolnieču spējas prezentēt savu veikumu, kā arī argumentēt savu viedokli. Lai izvērtētu skolnieču spēju prezentēt, darba autore izveidoja vērtēšanas kritērijus (skat. tabulā 2.8.), kā arī vērtējumu skalu, kur maksimālais punktu skaits ir 10, līdz ar to attiecīgi iegūstamas 10 balles (skat. tabulā 2.9.)

2.8. tabula

Vērtēšanas kritēriji prezentācijai

Vērtēšanas kritēriji	Punkti
Spēja pamatot iedvesmas valsts izvēli un konkrēto iedvesmas avotu	0 - 2
Krāsas izvēlētas atbilstoši kādas valsts konkrētam aspektam	0 - 2
Spēja pastāstīt par savu darbu – kādas tehnikas ir izmantotas	0 - 2
Spēja analizēt savu darbu (kas izdevās veiksmīgi, kas sagādāja grūtības)	0 - 2
Atbildes uz jautājumiem	0 - 2
Kopā	10

2.9. tabula

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Darba autore vēlējas, lai skolnieces spētu izvērtēt gan savu, gan savu klasesbiedreņu sasniegumus, tādēļ izveidoja vērtēšanas tabulu, kura skolniecēm būs jāaizpilda pēdējo stundu laikā, kad notika darbu prezentācija. Skolnieces 10 ballu skalā vērtēja gan tekstilizstrādājumu, gan prezentāciju, kā arī, lai skolnieces tiešām iedziļinātos un ieklausītos, vērtēšanas tabulas trešajā ailītē ierakstīja jautājumus, ko uzdot pārējām meitenēm. (skat. tabulā 2.10.)

Vērtēšanas tabula 9.ma klases skolniecēm tēmai “Kombinētie darbi”

Nr.	Vārds, Uzvārds	Prezen tācija (balles)	Tekstilizstrādājums (balles)	Jautājums
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				

Darba autore uzskata, ka ir tikai pozitīvi, ka skolniecēm būs jāvērtē gan pašām savi darbi, gan arī klasesbiedreņu paveiktie darbi, jo tā skolnieces sapratīs, kas viņām pašām vislabāk padodas, kā arī spēs atrast neveiksmes un kļūdas un turpmāk mācīties no tām.

2.2. Tematiskais plāns mācību tēmai “Kombinētie darbi” apguvei 9.klasē

Darba autore izveidoja tematisko plānu mācību tēmai “Kombinētie darbi” mājturībā un tehnoloģijās 9.klasei. Izveidotais plānojums paredzēts 12 mācību stundām. Autore vēlējas, lai skolnieces iecerētos tekstilizstrādājumus veido tā, lai darbs būtu viņām pašām nozīmīgs. Tēmas sākumā skolnieces apgūst apla mežģīņtamborējumu, kuru rezultātā noformē kā sapņu ķērāju. Pēc tam skolnieces mācās tamborēt kvadrātus. Autore uzskata, ka kvadrāta veidošanas process nebūs sarežģīts, jo pārsvarā tehniskajos rakstos var redzēt, ka kvadrāta, kurš sākas no centra, pamatā ir aplis, kas pēc tam pārtop par kvadrātu. Tālāk darba autore iepazīstina skolnieces ar dažādiem variantiem, kā kombinēt atšķirīgas tehnikas, kā arī parāda savus izveidotos paraugus, kas veidoti, kombinējot adīšanas un tamborēšanas tehnikas. Darba procesā skolnieces veido skices, izvēlās tehnisko rakstus un veido savu izstrādājumu, kā arī noslēgumā prezentē to, izmantojot programmu *Power Point*. Autore savu darbu veido, balstoties uz kompetenču pieeju izglītībā, tādēļ centās saistīt mājturību un tehnoloģijas ar kultūras aspektu, kā arī tehnoloģiju jomu.

<p>tamboradatu.</p> <p>3. Izprast tehnisko rakstu un tā apzīmējumus,</p> <p>4. Papildināt savas zināšanas par mežģīņtamborējumu vēsturi,</p> <p>5. Papildināt zināšanas par sapņu ķērāju,</p> <p>6. Nostiprināt savas iemaņas tamborēšanā, veidojot paraugu</p>	<p>Katrai skolniecei tiek izdalīts tehniskais raksts ar aprakstu. Pedagoģs piedāvā arī uzskates materiālus -</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sapņu ķērājs - Izveidots un noformēts tieši tāds pats paraugs, kā ir jāveido meitenēm - Tamborēšanas apzīmējumi, skaidrojumi un paraugi <p>Uzdevums skolniecēm: Iepazīties ar apla mežģīnes tehnisko rakstu, izvēlēties atbilstošas krāsas un materiālu dzijas no skolā piedāvātajām, piemeklēt atbilstošu tamboradatu un izveidot paraugu, kas pēc tam būs jāpievieno klāt sapņu ķērājam.</p>	15	Uzskates materiāli (tehniskais raksts un tā apraksts - skat. pielikumā nr. 3, mežģīņtamborējuma paraugs un sapņu ķērājs – skat. pielikumā nr.4, tamborēšanas apzīmējumi un paraugi – skat. pielikumā nr. 5)	Demonstrējums		
	<p>STARPBRĪDIS</p> <p>Uzdevums skolniecēm: turpināt veidot paraugu, ja nepieciešams, tad konsultēties ar pedagoģu.</p>	10			Individuāls darbs, praktiskais darbs	
	<p>Uzdevums skolniecēm: mājas darbs-</p> <p>Brīvi izvēloties, atrast tehnisko rakstu apla mežģīntamborējumam un izveidot paraugu</p> <ul style="list-style-type: none"> - pieskaņotās (2 līdz 3) krāsās sapņu ķērājam - 3 dažādi stabiņu veidi 	30	10		Individuāls darbs, praktiskais darbs	

Stundu skaits un datums	Stundas tēma Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas	Stundas gaita un uzdevumi skolēniem	Laiks	Izmantotie resursi (mācību grāmatas, darba lapas, prezentācijas, dzijas, adatas)	Mācību organizācijas formas un metodes	Vērtēšanas kritēriji, Vērtēšanas veids: Ievadvērtēšana, kārtējā, summatīvā. Veids: Aprakstošā, i/ni 1 līdz 10 balles Vērtētājs
2 16. janvāris	Tēma – Kombinētie darbi. Tehniku apvienošana. Skices veidošana. Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas: 1.Paplašināt zināšanas par tēmu “Kombinētie darbi” 2. Gūt izpratni par tekstildarba darināšanas	Informācija par stundas gaitu, darba kārtību. Prezentācija un stāstījums par tēmu – kombinētie darbi. Uzdevums skolniecēm: sekojot stāstījumam, aizpildīt darba lapas. Informācija par gala darba prasībām tēmai – “Kombinētie darbi” Pedagoga prezentācija par saviem kombinētajiem darbiem. (Iedvesmas valsts, izstrādājumi, foto) Uzdevums skolniecēm: aplūkot kombinētos tekstilizstrādājumus, smelties iedvesmu. STARPBRĪDIS	5 15 10 10 10	<i>Power Point</i> Prezentācija, (skat. pielikumā nr.6) darba lapas.(skat. pielikumā nr.7) Informatīvas lapas (skat. pielikumā nr.8) <i>Power Point</i> Prezentācijas turpinājums (skat. pielikumā nr.6)	Frontāls darbs, individuāls darbs Frontāls darbs Frontāls darbs, sarunas	Vērtēšanas kritēriji - Ieinteresētība, līdzdalība stundā. Vērtēšanas veids – kārtējā, balles 1-10 Vērtētājs – Pedagog

<p>posmiem.</p> <p>3. Rosināt domāt, kā praktiski izmantot tehniku kombinēšanu.</p> <p>4. Gūt radošās pašizpaušmes pieredzi.</p>	<p>Uzdevums skolniecēm:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Noformēt sapņu ķērājus, izmantojot tamborētās apļa mežģīnes un dažādus rotājumus. (Nodot vērtēšanai) — Veidot skices savam radošajam darbam, individuāli konsultēties ar pedagogu, ja nepieciešams. <p>Mājas darbs:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Pabeigt skici (krāsainie zīmuļi un flomāsteri) un sapņu ķērājus. — Atrast tehnisko rakstu – tamborētām kvadrātām (izmantoti vismaz 3 dažādi stabiņu veidi) 	<p>30</p> <p>10</p>	<p>Pērlītes, spalvas, dzijas, šķēres</p> <p>Autores veidoti skiču paraugi (skat. pielikumā nr.9)</p>	<p>Praktisks darbs, individuāls darbs.</p>	<p>Vērtēšanas kritēriji sapņu ķērājiem-</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ir izveidoti 2 paraugi apļa mežģīnamborējumam (0-2p) -Krāsu saskaņa(0-2p) -Tamborējuma vienmērīgums, tamborējuma malu kvalitāte (0-4) -Diegu galu iestrāde(0-2) -Rotājums (0līdz2) -Kopskats, pabeigtība(0-3) <p>Kopā 15</p>
--	--	---------------------	--	--	---

Stundu skaits un datums	Stundas tēma Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas	Stundas gaita un uzdevumi skolēniem	Laiks	Izmantotie resursi (mācību grāmatas, darba lapas, prezentācijas, dzijas, adatas)	Mācību organizācijas formas un metodes	Vērtēšanas kritēriji Vērtēšanas veids: Ievadvērtēšana, kārtējā, summatīvā. Veids: Aprakstošā, i/ni 1 līdz 10 balles Vērtētājs
2 30. janvāris	Tēma – Kombinētie darbi. Kvadrātu tamborēšana. Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas 1. Nostiprināt zināšanas par tehnisko rakstu. 2. Atkārtot tamborēto stabiņu veidus. 3. Veidot praktiskas iemaņas	Informācija par stundas gaitu, darba kārtību Uzdevums skolniecēm: — Nodot sapņu ķērājus Informācija par noslēguma darba prasībām, nodošanas datumiem, vērtēšanas kritērijiem. Uzdevums skolniecēm: aizpildīt darba lapu “Tehniskais raksts”- pie atbilstošajiem tehniskā raksta attēliem pierakstīt stabiņa nosaukumus. Pedagoģ kopīgi ar skolniecēm pārrunā rezultātus. Uzdevums skolniecēm: Tamborēt kvadrātu pēc sava sameklētā vai pedagoga piedāvātā tehniskā raksta.	5 10 10 15	Skolnieču sapņu ķērāji (skat. pielikumā nr.10) Darba lapa (skat. pielikumā nr. 11) (Grasmane 1992: 35.-39.) Dzijas un atbilstoša izmēra tamboradatas.	Frontāls darbs Frontāls darbs, pārrunas. Frontāls darbs, pārrunas. Individuāls darbs	Vērtēšanas kritēriji - Līdzdalība stundā, ieinteresētība, attieksme. Vērtēšanas veids - Kārtējā – aprakstoši Vērtētājs - Pedagoģ

	kvadrāta tamborēšanā. 4. Veicināt radošo pašizpaušmi.	STARPBRĪDIS Uzdevums skolniecēm: Atbildēt uz jautājumiem par iedvesmas valsti- <ol style="list-style-type: none"> 1. Kura ir tava iedvesmas valsts? 2. Kāpēc izvēlējies tieši šo valsti? (Vai esi bijusi, vai gribētu būt?) 3. Kas ir iedvesmas avots? (Daba, arhitektūra, simboli u.c.) Stāstījums par vērtēšanu un darbu nodošanas datumiem. Uzdevums skolniecēm: Turpināt tamborēt kvadrātu pēc sava sameklētā vai pedagoga piedāvātā tehniskā raksta. Uzdevums skolniecēm: atbildēt uz jautājumiem par stundā iegūto informāciju. Mājas darbs — Pabeigt iesākto kvadrātu un izveidot vēl vienu kvadrātu.	10 5 5 20 10	Dzijas un atbilstoša izmēra tamboradatas.	Individuāls darbs	
--	--	---	--	---	-------------------	--

Stundu skaits un datums	Stundas tēma Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas	Stundas gaita un uzdevumi skolēniem	Laiks	Izmantotie resursi (mācību grāmatas, darba lapas, prezentācijas, dzijas, adatas)	Mācību organizācijas formas un metodes	Vērtēšanas kritēriji Vērtēšanas veids: Ievadvērtēšana, kārtējā, summatīvā. Veids: Aprakstošā, i/ni līdz 10 balles Vērtētājs
2 6. februāris	Tēma – Kombinētie darbi Apgūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas 1. Gūt izpratni par kvadrātu savienošanas veidiem. 2. Pilnveidot praktiskās iemaņas tamborējumu savienošanā 3. Veicināt radošo pašizpaušmi.	Informācija par noslēguma darba prasībām, nodošanas datumiem, vērtēšanas kritērijiem. Pedagoga stāstījums par kvadrātu savienošanu: — Šūtas vīles — Tamborētas vīles Uzdevums skolniecēm: Sadalīties 2 grupās, katra grupa saņem aploksnī ar tehniskā raksta nosaukumiem un apzīmējumiem. Uzdevums ir atrast atbilstošam nosaukumam īsto tehnisko rakstu. Uzdevums skolniecēm: — Tamborēt kvadrātu pēc sava izvēlētā raksta. STARPBRĪDIS Uzdevums skolniecēm:	5 7 8 20 10 35	Informatīvas lapas par savienošanas veidiem. (skat. pielikumā nr. 12) (Grasmane 1992: 35.-39.) (Spēli skat. pielikumā nr.13) Dzijas un atbilstoša izmēra tamboradatas.	Pārrunas, frontāls darbs Grupu darbs Individuāls darbs Individuāls darbs	Vērtēšanas kritēriji – līdzdalība stundā, ieinteresētība, attieksme. Vērtēšanas veids – kārtējā - aprakstoši Vērtētājs – pedagogs

	zināšanas par pavedienu galu ielocīšanu. 3. Veicināt izpratnes veidošanos par tekstildarbu formēšanu un tvaicēšanu. 4. Pilnveidot savas iemaņas adīšanā.	Demonstrējums kā formēt tamborētos kvadrātus.	5			
		Uzdevums skolniecēm: Noformēt savus tamborētos kvadrātus un nodot tos vērtēšanai	20			
		Uzdevums skolniecēm: — Lasīt tekstu par tekstildarbu noformēšanu un atbildēt uz jautājumiem. Pārrunas par rezultātiem.	10	Darba lapa “Tekstildarbu noformēšana” (skat. pielikumā nr. 14) (Ītone: 145)	Individuāls darbs	
		STARPBRĪDIS Uzdevums skolniecēm: — Turpināt veidot savu darbu atbilstoši izveidotajai skicei. Turpināt adīt pēc iecerētā raksta un kompozīcijas. Mājas darbs: — Pabeigt un noformēt savu tekstilizstrādājumu. — Izveidot prezentāciju par savu kombinēto darbu.	10	Dzijas un atbilstoša izmēra tamboradatas un adāmadatas.		raksta blīvums un vienmērīgums, tamborējuma malu kvalitāte, diegu galu iestrāde, krāsu saskaņotība. Vērtēšanas veids – kārtējā, balles 1-10 Vērtētājs – pedagogs

1 20. marts	Tēma – Kombinētie darbi Apģūstamās prasmes, iemaņas, zināšanas 1. Veicināt radošo pašizpaušmi 2. Pilnveidot prasmi prezentēt savu paveikto darbu. 3. Pārzināt savas darba izstrādes posmus.	Organizatoriski jautājumi, prezentēšanas secība. Uzdevums skolniecēm: — Prezentēt tēmas “Kombinētie darbi” izveidoto tekstilizstrādājumu. — Vērtēt savu un citu sniegumu.	5 35	Vērtēšanas lapas skolniecēm (skat. tabulā 2.2.9.) Skolnieču izveidotās <i>Power point</i> prezentācijas (skat. pielikumā nr. 15.) Skolnieču izveidotie tekstilizstrādājumi (skat. pielikumā nr. 16)	Frontāls darbs Individuāls darbs	Vērtēšanas kritēriji – skat. tabulās 2.2.5., 2.2.7. Vērtētāji – pedagogs, skolēni
----------------	---	---	---------	---	---	--

3. MĀCĪBU SATURA APROBĀCIJA

3.1. Mācību procesa norise

Darba autore praksi īstenoja Babītes vidusskolā 9.ma klasē, kurā mācās 12 meitenes. Šai klasei mājturība un tehnoloģijas notiek katru otro nedēļu 2 x 40 minūtes. Šī klase ir ar matemātikas novirzienu, taču notiek arī visas pārējās stundas, kas atbilst mācību programmai, tai skaitā arī mājturība un tehnoloģijas.

Darba autores galvenā iecere bija, balstoties uz savu kultūras pieredzi, sniegt skolniecēm nepieciešamās zināšanas, lai viņas varētu izveidot tekstilizstrādājumu, kas pašām būtu personīgi nozīmīgs un balstīts uz katras skolnieces kultūras pieredzi un kura pamatā būtu izmantotas divas tehnikas – adīšana un tamborēšana.

Apgūstot tēmu “Kombinētie darbi”, darba autore izveidoja 4 lielos uzdevumus, par kuriem skolnieces saņems vērtējumus ballēs:

1. Izveidot 2 apla mežģīņtamborējuma paraugus un noformēt tos kā sapņu ķērājus.
2. 4 tamborēti kvadrāti.
3. Nobeiguma darbs tēmai “Kombinētie darbi” - tekstilizstrādājums, kurā ir izmantotas tamborēšanas un adīšanas tehnikas.
4. Izveidot *Power Point* prezentāciju par savu tekstilizstrādājumu.

Lai apgūtu tēmu “Kombinētie darbi”, veiktu 4 lielos uzdevumus un pilnveidotu praktiskās iemaņas adīšanā un tamborēšanā, darba autore mācību procesam paredzēja 12 mācību stundas. Pirmās stundas ievada daļā autore kopā ar skolniecēm spēlēja iepazīšanās spēli, kas saistīta ar radošā darba tematu. Skolnieces izlozēja lapiņu ar nepabeigtu teikumu. Pēc tam katra ar sevi iepazīstināja un pabeidza iesākto teikumu. Skolnieces labprāt veica šo uzdevumu un dalījās ar saviem stāstiem par sapņiem. Lai ieinteresētu skolnieces turpmākai radošajai darbībai, tika aplūkota *Power Point* prezentācija par sapņu ķērāju dažādību, nozīmīgumu, kā arī par mākslinieci, kas savā radošajā darbnīcā veido sapņu ķērājus. Tālāk īsi un konkrēti darba autore skolniecēm pastāstīja informāciju par tamborēšanas vēsturi, kas papildināta ar attēliem. Stundas galvenais mērķis bija praktiskā darbība – sākt veidot paraugu apla mežģīņtamborējumam. Katra no skolniecēm saņēma tehnisko rakstu un sāka veidot paraugu.

Darba autore secināja, ka skolnieces ir aizmirsušas tamborēšanas pamatus, un grūtības sagādā tehniskā raksta nolasīšana, jo tika uzdoti daudz jautājumi un aicināts palīdzēt.

Nākamās stundas galvenais uzdevums bija veidot priekšstatu par dažādu tehniku kombinēšanu, veidojot tekstilizstrādājumu, kā arī veicināt radošo pašizpausmi, noformējot sapņu ķērājus un veidojot skici noslēguma darbam tēmai “Kombinētie darbi”. Stundas ievaddaļā ar skolniecēm tika pārrunāts stundas plāns un mērķi. Pirmais uzdevums skolniecēm bija aizpildīt darba lapu, sekojot līdz *Power Point* prezentācijas slaidiem. Tālāk skolnieces tika iepazīstinātas ar tēmas “Kombinētie darbi” noslēguma darba prasībām. Skolnieces bija pārsteigtas par šādu uzdevumu un uzdeva jautājumus, kādēļ tieši tāds uzdevums, un centās piedāvāt citus variantus un iespējas atvieglot darbu. Turpinot stundu, autore rādīja skolniecēm prezentāciju par savu iedvesmas valsti un konkrēto iedvesmas avotu, kā arī izstrādātos paraugus, līdz ar to skolniecēm jau radās idejas par saviem darbiem. Tālāk sekoja radošā darbība, kad bija laiks pabeigt iesāktos sapņu ķērājus, kā arī sākt veidot skici nobeiguma darbam tēmai “Kombinētie darbi”. Autore novēroja, ka skolniecēm sagādā grūtības skices zīmēšana, un tās tika veidotas diezgan paviršas. Tālāk sekoja sapņu ķērāju nodošana. Vērtējumi bija dažādi, sākot ar 4 ballēm un beidzot ar 10 ballēm (skat. 3.1. tabulā), jo skolniecēm katrai ir savs viedoklis, savas intereses, un atzīmes parāda arī to, cik ieinteresētas un centīgas ir bijušas skolnieces, veicot šo darbu.

Pēc tam skolnieces pildīja darba lapu “Tehniskais raksts”, jo darba autore iepriekšējā stundā secināja, ka ir nepieciešams atjaunot skolnieču zināšanas šajā jomā. Tālāk sekoja praktiskā darbība, kad skolnieces pēc sava iecerētā raksta vai autores ieteiktā raksta veidoja tamborētu kvadrātu. Skolnieces centās veidot paraugu, ja nepieciešams, tad uzdeva jautājumus, piemēram, par to, kā veidot kādu konkrētu stabiņu. Lai arī darba autore saprastu, vai skolniecēm noder sniegtā informācija un vai mācīšanās process norit veiksmīgi, autore aicināja skolnieces aizpildīt nelielas lapiņas par to, ko viņas ir uzzinājušas, kas liekas visnoderīgākais un ko viņas izmantos vai ieteiks citiem. Pārsvarā meitenes rakstīja, ka uzzināja, kā veidot konkrētus stabiņus, kā tamborēt, vadoties pēc tehniskā raksta, kā pievienot tamborējumam klāt jaunu krāsu. Visnoderīgākais pēc skolnieču domām bija stabiņu apzīmējumi, tehniskā raksta izprašana. Meitenes rakstīja, ka, izmantojot tehnisko rakstu, kas sastāv no dažādiem stabiņiem, viņas varēs tamborēt dažādus izstrādājumus. Izvērtējot skolnieču rakstīto, autore saprot, ka darbs norit veiksmīgi un ka skolnieces gūst arī sev noderīgas zināšanas un prasmes.

Skolnieču mācību sasniegumu novērtējums par uzdevumu "Sapņu ķērājs"

Nr.	Vārds, Uzvārds	Ir izveidoti 2 paraugi apļa mežģīntamborējumam	Krāsu saskaņa	Tamborējuma vienmērīgums, malu kvalitāte	Diegu galu iestrāde	Rotājums (pērliņu, spalvu u.c. rotājumu pievienošana)	Kopskats, pabeigtība	Punkti kopā	Vērtējums
1.	A	2	2	2	1	1	3	11	7
2.	B	1	2	1	1	1	0	6	4
3.	C	2	2	4	2	2	3	15	10
4.	D	2	2	2	1	1	3	11	7
5.	E	1	2	3	1	2	3	12	8
6.	F	2	2	2	2	1	2	11	7
7.	G	2	2	3	1	1	3	12	8
8.	H	2	2	2	2	1	2	11	7
9.	I	2	2	4	2	2	3	15	10
10.	J	2	2	4	2	2	3	15	10
11.	K	2	2	3	1	1	3	12	8
12.	L	2	2	4	2	1	3	14	9

Nākamais uzdevums, ko autore īstenoja kopā ar skolniecēm bija nostiprināt zināšanas par tamborējumu savienošānu un pilnveidot prasmes kvadrāta tamborēšanā. Darba autore mācību procesā uzsvēra un atgādināja skolniecēm, ka nobeiguma darbs jāveido tā, lai būtu pašām noderīgs priekšmets, lai būtu prieks to veidot. Autore centās ar skolniecēm veidot veiksmīgu sadarbību un sarunājās ar skolniecēm par to, ka šis darbs nav jāuztver kā slogs, bet

gan jādara tā, lai pašām būtu prieks, tādēļ arī autore minēja, ka ir konkrētas prasības, kas jāievēro, taču priekšmets var būt tāds, kā viņas pašas vēlas. Arī iedvesmas valsti un konkrēto avotu skolnieces izvēlējās brīvi. Autore centās vadīt mācību procesu tā, lai arī skolnieces saprot, ka šo darbu veido jēgpilni, tā, lai tam būtu nozīme un lai tas būtu svarīgs viņām pašām. Tālāk sekoja grupu darbs par tēmu “Tehniskais raksts”, kuru arī skolnieces veiksmīgi īstenoja. Veicot šo darbu, autore secināja, ka skolnieces jau daudz labāk saprot tehniskos apzīmējumus. Stundas patstāvīgajā darbībā skolnieces turpināja veidot savus kombinētos darbus, bieži vien aicināja palīdzēt, lai parādītu, kā savienot tamborētos kvadrātus. Kā vērtīgākos šīs stundas ieguvumus skolnieces nosauca – pierādāšanu pie tamborēšanas tehnikas, zināšanas par kvadrātu savienošanu, prasme iesākt darbu labot, sapratne par tehnisko rakstu.

Nākamais uzdevums, ko autore īstenoja mācību procesa laikā, bija - nostiprināt zināšanas par tekstilizstrādājuma pabeigšanu un noformēšanu, kā arī pilnveidot praktiskās iemaņas tamborējuma formēšanā. Stundas sākumā parasti tika atkārtota informācija meitenēm, par to, kādi ir nodošanas termiņi un darba prasības. Autore uzskata, ka ir nozīmīgi stundas sākumā izrunāt un atkārot visu, izveidot kopsavilkumu par padarīto, lai katra no meitenēm saprastu, cik tālu tikusi un kas vēl ir jāpaveic. Šajā stundā skolnieces vēroja autores demonstrējumu tamborējumu formēšanā, noformēja savus darbus un nodeva savus tamborētos kvadrātus. (skat. 3.2. tabulā) Kamēr autore tos vērtēja, meitenes pildīja darba lapu par darbu noformēšanu. Skolnieces apgalvoja, ka tas jau viss ir zināms un viegli saprotams. Tālāk meitenes turpināja veidot adījuma daļu savam iecerētajam tekstildarbam. Vērtējumi par tamborētajiem kvadrātiem, autoresprāt, ir ļoti labi. Vērtējumi klasē bija sākot no 7 līdz 10 ballēm. 7 balles saņēma 3 skolnieces, 8 balles saņēma 3 skolnieces, 9 balles saņēma 3 skolnieces, un 10 balles arī saņēma 3 skolnieces. Autore uzskata, ka skolnieču sniegums ir patiešām labs, skolnieces bija pacentušās un uztamborējušās 4 kvadrātus, kuri bija kvalitatīvi noformēti un sagatavoti vērtēšanai.

Skolnieču sasniegumu novērtējums par uzdevumu "Tamborēti kvadrāti"

Nr.	Vārds, Uzvārds	Ir izveidoti 4 tamborēti kvadrāti	Atbilstība tehniskajam rakstam	Tamborētā raksta blīvums un vienmērīgums	Tamborējuma malu kvalitāte	Diegu galu iestrāde	Krāsu saskaņotība	Punkti kopā	Vērtējums
1.	A	4	2	4	1	2	2,5	15,5	9
2.	B	4	1	2	1	2	3	13	8
3.	C	4	2	4	2	2	3	17	10
4.	D	4	1	1,5	1	2	2	11,5	7
5.	E	4	1,5	2	1	1	2	11,5	7
6.	F	1	1	1	0	0,5	0,5	4	4
7.	G	4	1,5	2	1	2	3	13,5	8
8.	H	4	1,5	2	1	2	3	13,5	8
9.	I	4	2	4	1,5	1	3	15,5	9
10.	J	4	2	4	2	2	3	17	10
11.	K	4	2	3	1,5	2	3	15,5	9
12.	L	4	2	4	2	1,5	3	16,5	10

Noslēguma stundā skolnieces prezentēja savus izveidotos tekstilizstrādājumus, izmantojot *Power Point* programmu. Gandrīz visas skolnieces bija sagatavojušās, izņemot vienu skolnieci, kura jau mācību procesa laikā izrādīja nepatiku pret dotajiem uzdevumiem. Atbilstoši skolas noteikumiem, viņai bija divas nedēļas laika, lai savu darbu pabeigtu un nodotu. Pārējo skolnieču prezentācijas bija dažādas – bija skolnieces, kas savus darbus vērtē labi un ar prieku stāsta par paveikto, taču bija arī skolnieces, kas atzinās, ka viņām pietrūka laika, un kaut kas arī neizdevās, kā bija iecerēts. (Vērtējumus par prezentāciju skatīt 3.3. tabulā)

Skolnieču sasniegumu novērtējums par prezentācijām

Nr.	Vārds, Uzvārds	Spēj pamatot iedvesmas valsts izvēli un konkrēto	Krāsas izvēlētas atbilstoši kādas	Spēj pastāstīt par savu darbu – kādas	Spēj analizēt savu darbu (kas izdevās	Atbildes uz jautājumiem	Punkti kopā	Vērtējums
1.	A	2	2	1	1	1	7	7
2.	B	2	2	1	1	1	7	7
3.	C	2	2	2	2	1	9	9
4.	D	2	2	2	2	1	9	9
5.	E	2	2	2	1	1	8	8
6.	F	1	2	1	0	0	4	4
7.	G	2	2	2	2	1	9	9
8.	H	2	2	2	2	2	10	10
9.	I	2	2	2	2	1	9	9
10.	J	2	2	2	2	2	10	10
11.	K	2	2	2	1	1	8	8
12.	L	2	2	1	1	0	6	6

Darba autore uzskata, ka rezultātā skolnieces izveidoja skaistus un interesantus darbus. Autore bija patīkami pārsteigta par to, kā meitenes bija sagatavojušās un pacentušās. Pēc autores domām, beigās viss izdevās labi, kaut gan sākumā skolnieces bija skeptiski noskaņotas pret nobeiguma darba prasībām tēmai “Kombinētie darbi”. (skat. 3.4. tabulā)

Skolnieču sasniegumu novērtējums nobeiguma darbam tēmai “Kombinētie darbi”

Nr.	Vārds, Uzvārds	Darba plānošana (Līdzdalība stundā, uzdevumu veikšana, atbilst)	Izstrādājums atbilst skicei	Skice veidota ar krāsainajiem zīmuliem, ir pabeigta, glīti noformēta	Tekstilizstrādājumā ir kombinētas 2 tehnikas – adīšana un tamborēšana	Izstrādājumā ir iekļauti 4 tamborēti kvadrāti	Tamborējuma sarežģītība (ir izmatoti vismaz 3 dažādi stabīnu veidi)	Krāsu saskaņotība	Diegu galu iestrāde	Tamborējuma vienmērīgums, malu un vīļu	Adījuma vienmērīgums, malu un vīļu kvalitāte	Radošums	Kopskats	Pabeigtība	Punkti kopā	Vērtējums
1.	A	3	1	2	1	2	1	3	2	3	2	1	2	2	25	7
2.	B	2	2	1	2	2	1	3	1	2	2	1	1	2	22	6
3.	C	2	1	1	1	2	1	3	1	3	2	1	0	1	19	5
4.	D	3	2	2	2	2	3	3	2	3	3	3	2	2	32	9
5.	E	2	1	1	1	2	2	3	1	3	2	1	1	2	22	6
6.	F	0,5	0	0	2	2	3	3	2	2	4	1	2	0	21,5	5
7.	G	3	2	2	2	2	3	3	2	4	4	3	3	2	35	10
8.	H	3	2	1	2	2	3	3	2	4	4	3	3	2	34	10
9.	I	3	2	2	2	2	3	3	2	4	4	3	3	2	35	10
10.	J	3	2	2	2	2	3	3	2	4	4	3	3	2	35	10
11.	K	2	2	2	2	2	2	3	2	3	4	2	3	3	32	9
12.	L	2	1	1	1	2	1	3	1	3	2	1	2	2	22	6

Tālāk darba autore izveidoja tabulu, (skat. 3.5.tabulu) kurā salīdzināja, kā skolniecēm ir veicies, pildot četrus lielos uzdevumus.

3.5.tabula

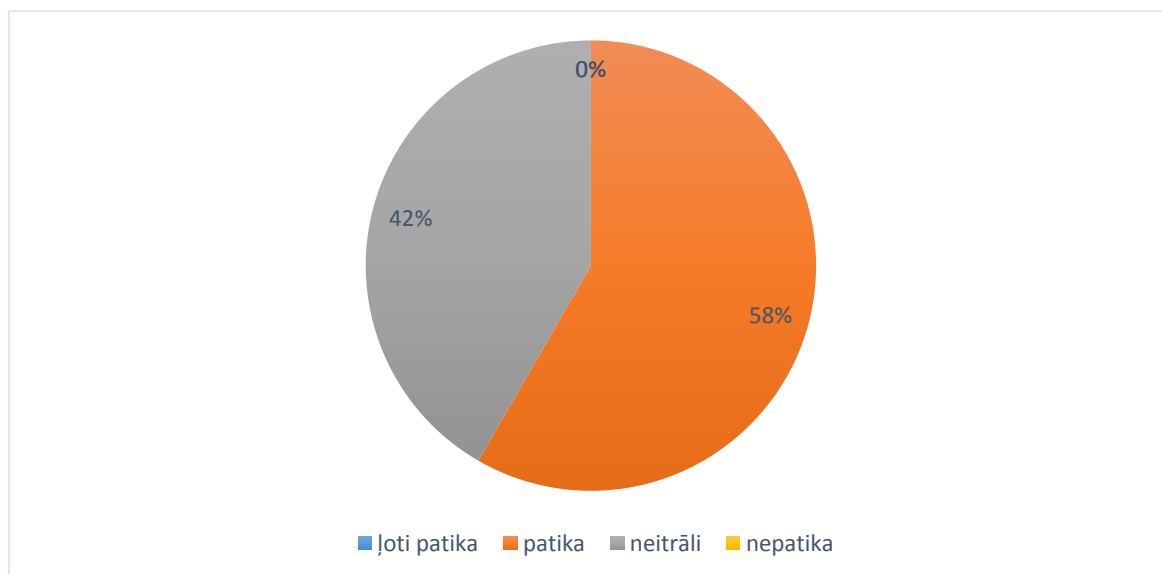
Skolnieču sasniegumu novērtējums par tēmas “Kombinētie darbi” uzdevumiem

Nr.	Vārds	Sapņu ķērājs (balles)	Taborētie kvadrāti (balles)	Prezentācija (balles)	Nobeiguma darbs (balles)	Vidējais vērtējums (balles)
1.	A	7	9	7	7	7,5
2.	B	4	8	7	6	6,25
3.	C	10	10	9	5	8,5
4.	D	7	7	9	9	8
5.	E	8	7	8	6	7,25
6.	F	3/7	4	4	5	5
7.	G	8	8	9	10	8,75
8.	H	8	8	10	10	9
9.	I	10	9	9	10	9,5
10.	J	9	10	10	10	9,75
11.	K	7	9	8	9	8,25
12.	L	9	10	6	6	7,75
Vidējais vērtējums		7,83	8,25	8	7,75	

Vislabāk skolniecēm ir veicies ar otrā uzdevuma izpildi, kur vidējais vērtējums ir 8,25. Par prezentācijām vidējais vērtējums ir 8, kas arī ir ļoti labi. Mazliet zemāks vidējais vērtējums (7,83) ir par sapņu ķērāju veidošanu. Nedaudz mazāks vidējais vērtējums (7,75) ir par pēdējo uzdevumu – nobeiguma darbu tēmai “Kombinētie darbi”.

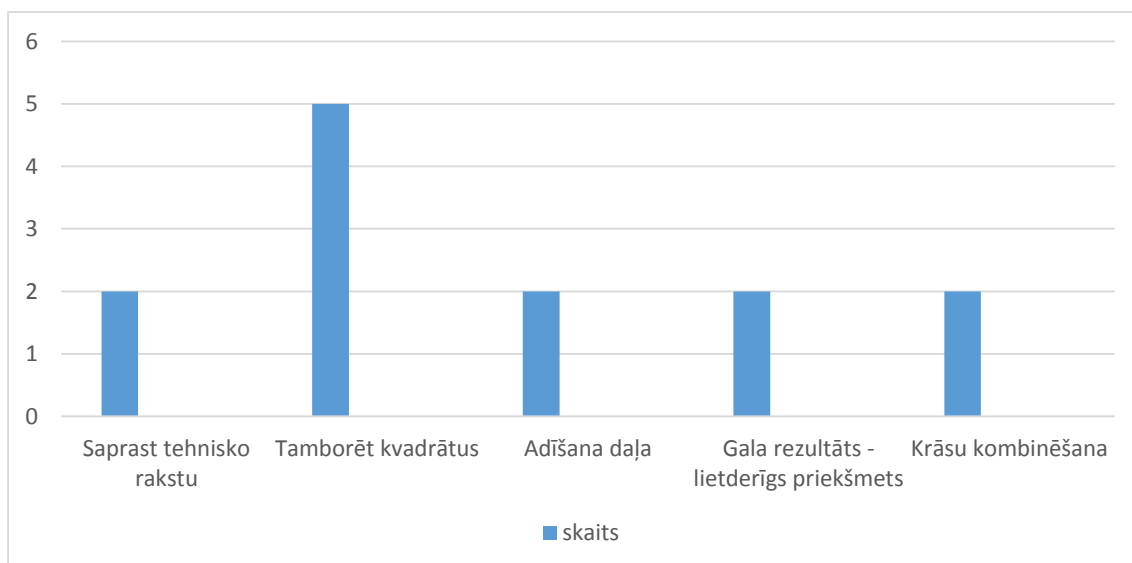
3.2. Aptaujas datu analīze

Meiteņu attieksme ir dažāda pret mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetu. Ir skolnieces, kas godīgi atzīstas, ka viņām patīk matemātika, taču nepatīk mājturība un tehnoloģijas. Ir arī meitenes, kas ar prieku un interesi pilda dotos uzdevumus mājturībā un tehnoloģijās. Darba autore centās pasniegt nepieciešamo informāciju skolniecēm vienkāršā un saprotamā veidā, izmantojot demonstrējumus, stāstījumus, kā arī dažādus uzskates līdzekļus. Skolnieču reakcija un attieksme bija ļoti dažāda. Aprobējot tematisko plānu mācību tēmai “Kombinētie darbi”, autore novēroja, ka bija arī skolnieces, kas pret jauno uzdevumu attiecās negatīvi un noraidoši, taču autore to skaidro ar fizioloģiskajām un psiholoģiskajām pārmaiņām, kas ir raksturīgas šim vecumposmam. Laika gaitā izdevās veiksmīgi saprasties ar skolniecēm, jo rezultāts izdevās ļoti labs, un, lai saprastu, kas izdevās veiksmīgi un kas ne tik veiksmīgi, autore nolēma veikt aptauju par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot tēmu “Kombinētie darbi”.

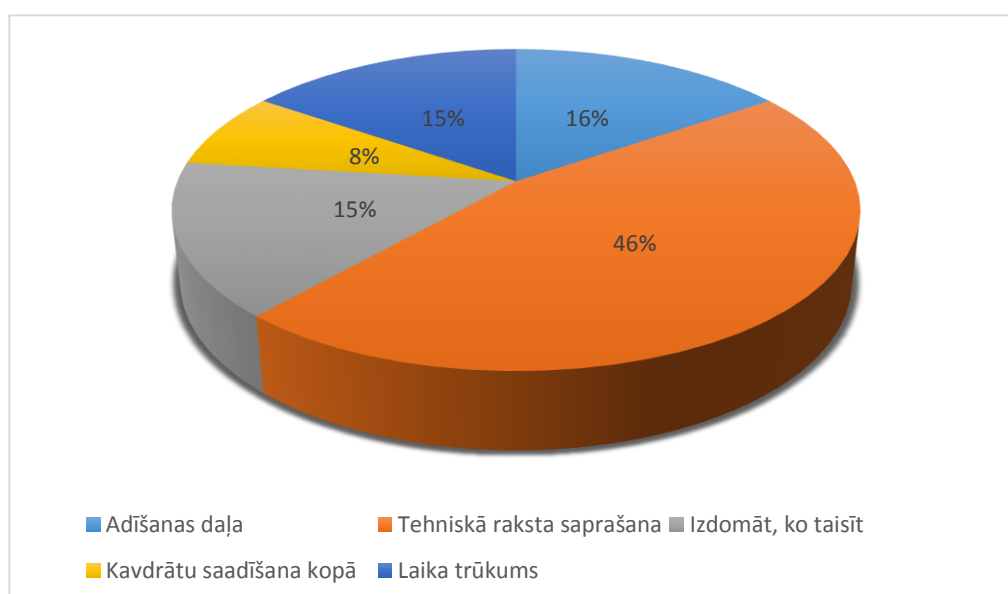
3.1.attēls Skolnieču attieksme par tēmu “Kombinētie darbi”

Pirmajā jautājumā darba autore vēlējās noskaidrot, vai skolniecēm patika apgūt tēmu “Kombinēties darbi”. (skat. 3.1.att.) Aptaujas rezultātā noskaidrojās, ka vairums skolnieču, tas ir, 58% patika apgūt tēmu “Kombinētie darbi”, un 42% skolnieču atbildēja, ka ir neitrāla attieksme pret šo tēmu. Neviena no skolniecēm neatbildēja, ka mācību tēma ļoti patika vai nepatika.

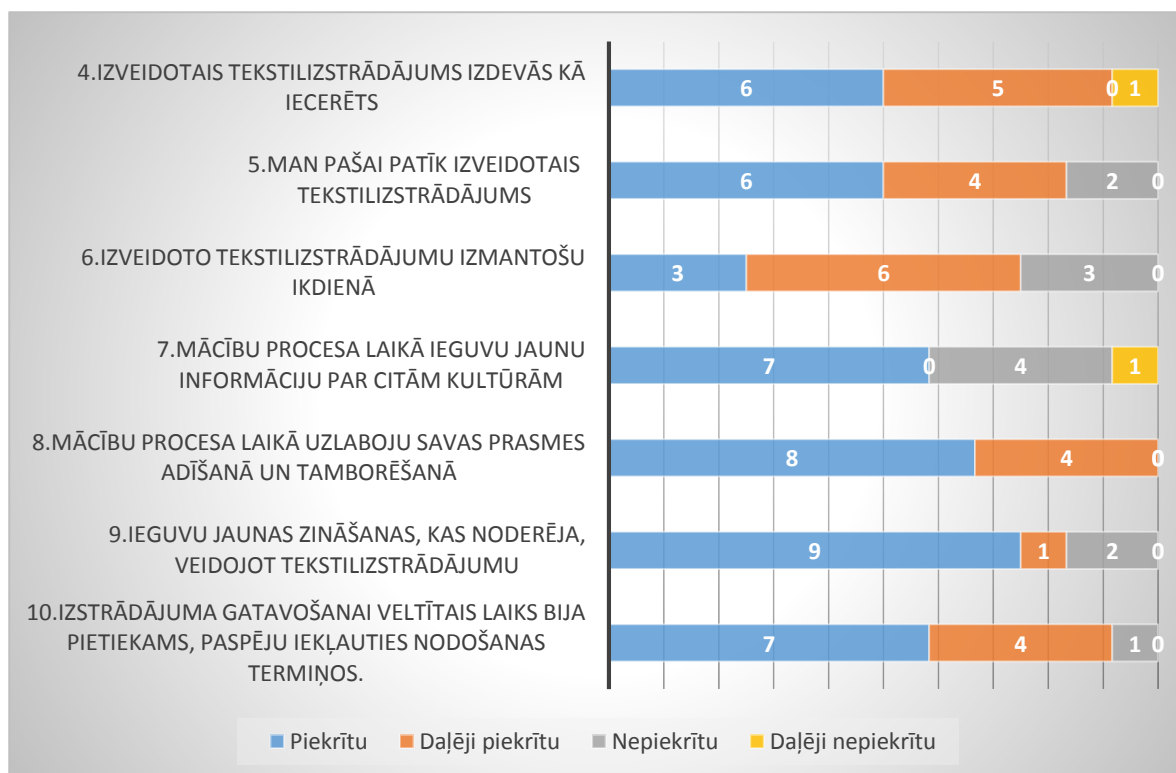
3.2.att. Skolnieču panākumi mācību procesa laikā

Otrajā jautājumā darba autore vēlējās saprast, kas skolniecēm vislabāk patika un izdevās. (skat. 3.2.att.) 5 skolnieces atbildēja, ka viņām patika tamborēt kvadrātus, 2 skolniecēm patika tas, ka viņas saprata tehnisko rakstu. 2 skolniecēm vislabāk patika adīšanas daļa, jo tā padodas labāk nekā tamborēšana. 2 skolnieces atbildēja, ka viņām patīk, kā izskatās gala rezultāts un tas, ka tas ir lietderīgs priekšmets, un 2 skolnieces atbildēja, ka viņām vislabāk patika kombinēt krāsas. Darba autore secina, ka lielākoties, skolniecēm patika tamborēt kvadrātus, kas arī bija viena no nozīmīgākajām daļām.

3.3.att. Skolnieču viedoklis par to, kas sagādāja grūtības mācību procesa laikā

Trešajā jautājumā autore mēģināja saprast, kas skolniecēm sagādāja grūtības. (skat. 3.3. att.) 46% 9.ma klases skolnieču atbildēja, ka viņām grūtības sagādāja tehniskā raksta saprašana. Darba autore to laicīgi pamanīja un centās palīdzēt un pilnveidot skolnieču zināšanas par tehnisko rakstu. 16% skolnieču grūtības sagādāja adīšanas daļa. 15% skolnieču atbildēja, ka grūtības sagādāja izdomāt, kādu izstrādājumu veidot, lai tas tiešām būtu lietderīgs un skaists. Un 15% skolnieču tomēr pietrūka laika, lai pilnvērtīgi pabeigtu darbu. 8% skolnieču grūtāk izdevās tieši kvadrātu saadīšana kopā.

3.4.att. Skolnieču izvertējums par tēmu “Kombinētie darbi”

Tālāk autore izveidoja dažādus apgalvojumus par mācību procesu, apgūstot tēmu “Kombinētie darbi”. (skat. 3.4. att.) Puse no 9.ma klases skolniecēm atbildēja, ka piekrīt tam, ka izveidotais tekstilizstrādājums izdevās, kā iecerēts. Pēc aptaujas autore secināja, ka arī pašām skolniecēm patīk izveidotie izstrādājumi, jo puse no meitenēm atbildēja, ka piekrīt šim apgalvojumam. Taču 2 meitenes tomēr atbildēja, ka viņām nepatīk savs izveidotais izstrādājums. Tas varētu būt tādēļ, ka pietrūka laika vai arī motivācijas. Daudzas skolnieces savus darbus veidoja kā dāvanu, vai arī lietošanai lauku mājās, tādēļ, iespējams, ka puse atbildēja, ka daļēji piekrīt tam, ka savu izveidoto tekstilizstrādājumu izmantos ikdienā. Vairāk nekā puse no aptaujātajām skolniecēm atbildēja, ka mācību procesa laikā ieguva jaunu

informāciju par citām kultūrām. Pārsvarā skolnieces atzīst, ka ir uzlabojušas savas prasmes adīšanā un tamborēšanā. Lielākā daļa skolnieču arī apgalvo, ka ir ieguvušas jaunas zināšanas, kas noderēja, veidojot tekstilizstrādājumu. Nedaudz vairāk nekā puse skolnieču uzskata, ka laika bija pietiekami daudz un ka viņas paspēja iekļauties nodošanas termiņos, taču dažām meitenēm tomēr pietrūka laika, lai savu darbu pilnvērtīgi pabeigtu. Darba autore uzskata, ka atvēlētais laiks šim darba bija pietiekams, taču skolnieču darba temps ir ļoti atšķirīgs.

NOBEIGUMS

Diplomdarba mērķis bija izveidot un aprobēt mācību tēmas “Kombinētie darbi” saturu kultūras aspektu apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 9. klasē. Darba autore savu nākotni vēlas saistīt ar pedagoģisko darbību, tādēļ uzskata, ka vērtīgi ir būt informētam par aktualitātēm, kas norit pedagoģijas jomā, tajā skaitā arī jauno projektu, kas paredz ieviest kompetenču pieeju mācību procesā, un izpētīt “Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas aprakstu”, jo tas palīdzēs turpmāk strādāt un pilnveidoties kā pedagogam.

Pirmajā nodaļā autore izpētīja un aprakstīja kompetenču pieeju un to, kā tā ietekmē mācību procesu, kā arī vairāk pētīja to, kā kompetenču pieeju ieviest mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā. Tika izpētīti arī mājturības un tehnoloģiju saturu reglamentējošie dokumenti. Projekts par kompetenču pieeju izglītībā ir veidots nesen, tādēļ informācija pārsvarā bija atrodamā interneta resursos, taču darba autore saskata līdzības arī ar Valdorfa un arī Montesori pedagoģiju, jo galvenais ir pats bērns un tā individuālā attīstība, kā arī bērna paša pasaules izzināšana, kurā pieaugušais (skolotājs) ieņem konsultanta lomu.

Otrajā nodaļā ir autores izveidots tematiskais plāns mācību tēmai “Kombinētie darbi”. Pirms tematiskā plāna izveides ir ņemtas vērā vecumposmu īpatnības, kā arī atlasītas piemērotākās mācību metodes un izveidoti atbilstoši vērtēšanas kritēriji. Darba autore uzskata, ka pusaudžu vecums ir ļoti sarežģīts, tādēļ ir jāmeklē dažādas metodes, kā šāda vecuma skolēnus ieinteresēt radošajai darbībai. Ausma Špona, Guna Svence un citi autori raksta par pusaudžu vecumposma īpatnībām un uzsver to, ka šajā vecumā notiek gan fizioloģiskas, gan psiholoģiskas pārmaiņas, un tas parādās skolēnu attieksmē pret mācībām, kā arī pret apkārtējiem cilvēkiem. Pētot literatūru par pusaudžiem un aprobējot izveidoto tematisko plānu, autore saprot, ka šajā vecumā skolēni meklē un mēģina izprast savas intereses, un atbild savas karjeras iespējas, līdz ar to arī izvērtē, kuriem mācību priekšmetiem pievērst lielāku uzmanību un kuriem mazāku.

Darba autore analizēja arī jaunizveidoto mācību satura un pieejas aprakstu, kas balstīts kompetenču pieeju izglītībā, un centās ņemt vērā dažādus aspektus no jaunā projekta un veidot mācību tēmas “Kombinētie darbi” tematisko plānu tā, lai skolniecēm būtu interesanti, lai mācību process būtu radošs un balstīts uz mācīšanos, iedziļinoties, kura rezultātā rodas lietderīgs tekstilizstrādājums, kurš skolniecēm ir personīgi nozīmīgs. Darba autore izveidoja arī

vērtēšanas kritērijus izvirzītajiem uzdevumiem un laicīgi iepazīstināja ar tiem arī skolnieces.

Trešajā nodaļā ir aprakstīta tēmas “Kombinētie darbi” izveidotā tematiskā plāna realizācija, kā arī analizēti aptaujas rezultāti. Lai nedaudz labāk izprastu, kādas ir 9. klases skolnieces, darba autore ar prakses mentori pārrunāja 9. ma klases skolnieču attieksmi pret mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetu. Darba autore izpētīja arī skolnieču mācību sasniegumu rezultātus, apkopoja tos tabulās, secināja, kuri uzdevumi skolniecēm, izdevušies veiksmīgi, kuri ne tik veiksmīgi.

Autore mācību tēmas “Kombinētie darbi ” noslēgumā veica aptauju par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot šo tēmu. Aptaujā noskaidrojās, ka skolniecēm lielākoties patika apgūt tēmu “Kombinētie darbi”. Aptaujas rezultāti parādīja arī to, ka skolniecēm vislielākās grūtības sagādāja tehniskā raksta saprašana. Darba autore to jau pamanīja mācību procesa laikā un centās paplašināt skolnieču zināšanas šajā jomā. Tālāk aptaujā noskaidrojās, ka vairāk nekā puse no aptaujātajām skolniecēm atbildēja, ka mācību procesa laikā ieguva jaunu informāciju par citām kultūrām, un pārsvarā skolnieces atzīst, ka ir uzlabojušas savas prasmes adīšanā un tamborēšanā. Darba autori priecē arī fakts, ka skolnieces lielākoties atzīst, ka ir ieguvušas jaunas zināšanas, kas noderēja, veidojot tekstilizstrādājumu.

Veicot analīzi par tematiskā plāna aprobācijas laikā veiktajiem novērojumiem, darba autore secināja, ka:

- 9. ma klases meitenēm dzīvē norit posms, kad notiek gan psiholoģiskas, gan fizioloģiskas pārmaiņas, un tas atspoguļojas viņu attieksmē pret jauno pedagogu un jaunajiem uzdevumiem; dažas skolnieces pret uzdevumiem bija noraidošas un negatīvi noskaņotas, taču laika gaitā darba autorei izveidojās veiksmīga sadarbība ar visām skolniecēm;

- skolniecēm ir ļoti dažāds motivācijas līmenis, jo autore novēroja, ka ir skolnieces, kas uz stundām nāk priecīgas, atvērtas un gatavas strādāt, taču ir arī skolnieces, kurām ir diezgan vienaldzīga attieksme, taču autore saprot, ka 9. klasē skolniecēm aktuālāks ir jautājums par tālākās izglītības un karjeras iespējām;

- skolnieču vidū visvairāk izcēlās viena skolniece, kuras vērtējumi par dotajiem uzdevumiem bija viszemākie, kā arī stundu apmeklējums nebija pilnīgs, un attieksme bija vairāk noraidoša;

- skolniecēm patika dalīties ar saviem iespaidiem par dažādu valstu kultūras aspektiem;

- skolnieces mācību procesa laikā nostiprināja savas praktiskās iemaņas adīšanas un tamborēšanas kombinēšanā;

- kompetenču pieejas aspektu iekļaušana tradicionālā mācību satura apgūvē veido mācību procesu jēgpilnāku, jo gala rezultātā izveidojās tekstilizstrādājums, kas skolniecēm pašām bija personīgi nozīmīgs;

- aplūkojot skolnieču darbus un uz klausot prezentācijas, darba autore secina, ka kultūras aspekta iekļaušana izveidotajā mācību saturā “Kombinētie darbi” ir veiksmīgs paņēmieni, kā skolniecēm reizē apvienot iespēju darboties praktiski, kā arī iegūt jaunas zināšanas par citām valstīm un to kultūru, kā arī nostiprināt jau esošās zināšanas un dalīties pieredzē.

Diplomdarba uzdevumi tika izpildīti un izvirzītais mērķis - izveidot un aprobēt mācību tēmas “Kombinētie darbi” saturu kultūras aspektu apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 9. klasē tika sasniegts. Darba autore secina, ka ir iespējams veiksmīgi apgūt mācību tēmu “Kombinētie darbi” kultūras aspektā mājturībā un tehnoloģijās. Skolnieces to sekmīgi paveica 12 mācību stundu laikā.

Analizējot mācību tēmas “Kombinētie darbi” apgūvi kultūras aspekta apgūvē 9. klasē, autore secina, ka, pētot tālāk šo tēmu, varētu vēl sīkāk veikt pētniecisko daļu par to, kā veicināt motivāciju mācīties tieši pusaudžu vecumā.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

1. Amonašvili Šalva, "Gaismas jūra" darbu izlase. Grāmata izdota ar Latvijas Humānās pedagoģijas asociācijas un Starptautiskā Rērihu centra Latvijas nodaļas atbilstu. Rīga 2014, 11., 12. lp.
2. Bārdena Betija (2005), Tamborējumi. Rokasgrāmata.Zvaigzne ABC, 222.lp.
3. Beļickis Inārs, Blūma Blūma, Koķe Tatjana, Markus Dace, Skujiņa Valentīna, Šalme Arvils, Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Termini latviešu, angļu, vācu, krievu valodā., (2000) Apgāds Zvaigzne ABC 83., 93., 97.lp.
4. Eriksons H.Eriks (1998): "Identitāte: Jaunība un krīze", Jumava, 1998., 101., 102.lp.
5. Fadels Čārlzs, Bialika Maija, Trilings Bērnijs Četru dimensiju izglītība [skatīts 23.05.2018.] Piekļuve: <https://app.soma.lv/book/pdf-reader/cetru-dimensija-izglitiba?page=12&toc=4690> 19.lp.
6. Fišers Roberts, (2005) "Mācīsim bērniem mācīties", "Izdevniecība Raka", latviešu izdevums, 175.lp.
7. Grasmane Maruta, (1992.) "MĀJTURĪBA. Tamborēšana un adīšana 5.-9. klasei, Mācību grāmata", Zvaigzne ABC, 35.-39. lp.
8. Ītone Džena, Tamborēšana. 300 padomi, tehniskie paņēmieni un amata noslēpumi. Zvaigzne ABC, ISBN: 978-9934-0-3081-9144, 145. lpp.
9. Jurgena Inese, (2010) Vispārīgā pedagoģija, Trešais papildinātais izdevums, SIA "N.I.M.S.", 21.lp.
10. Kārļgrēns Franss, (2008) "Valdorfa pedagoģija", 13.,24.,27.lp.
11. Komenskis Jans Amoss (1992) Lielā didaktika, Rīga: Zvaigzne, ISBN 5405-008-35-4, 231.lp.
12. Kulakova Maija, Marksa Maija, Villere Lolita, Žīgurs Uldis, (2010) Mājturība un tehnoloģijas 9. klase, Zvaigzne ABC, 78.lp.
13. Mācību saturs tehnoloģiju jomā. Darba variants (2017) [skatīts 24.04.2018.] Piekļuve:<https://domaundari.lv/cepure/TABULAS%20A1%20TEH%20PRINT.pdf>
14. Mācību satura un pieejas apraksts: Izglītība mūsdienīgai lietpratībai (2017) [skatīts 17.02.18.] Piekļuve: <http://www.izm.gov.lv/images/aktualitates/2017/Skola2030Dokuments.pdf>
15. Ministru Kabineta Noteikumi. 468, (2014), [skatīts 17.02.2018.] Piekļuve:<https://likumi.lv/doc.php?id=268342#piel19&pd=1>

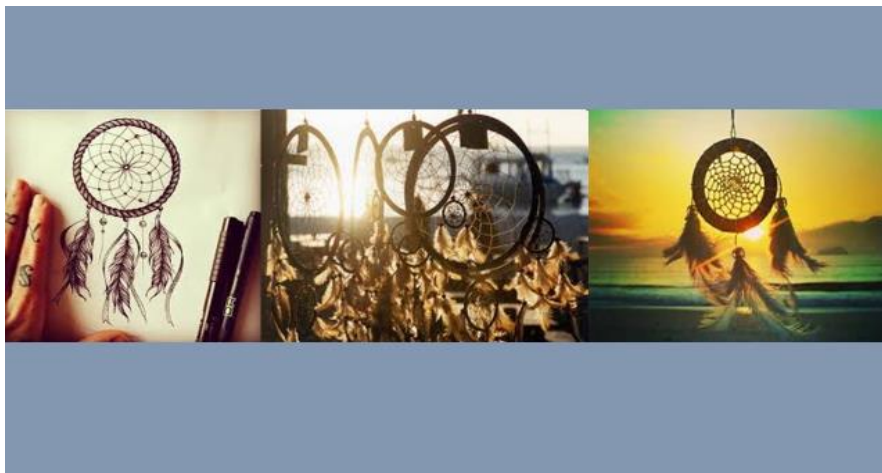
16. Prudņikova Ilga, (2004): "Montesori pedagoģija ikdienā", Raka 2004., 17.lp.
17. Purēns, Vilnis. (2017) Kā attīstīt kompetenci. Izdevniecība Raka, 9.,10., 21.,22.,23.,55., 106.,140.,252.,253.lp.
18. Skola 2030 Atbalsts mācību pieejas maiņai [skatīts 17.02.2018.] Piekļuve: <https://www.skola2030.lv/par-projektu>
19. Prgramma (2010) Mājturība un tehnoloģijas 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs. [skatīts03.03.2018.] Piekļuve:http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_tekstils.pdf
20. Projekta materiāli Lasīšana un rakstīšana kritiskās domāšanas attīstīšanai. B.Blūma (B.Bloom) mācību mērķu taksonomija (klasifikācijas shēma) izziņas jomā [skatīts 23.04.2018.] Piekļuve: https://ltmc.lv/files/ltmc/uploaded_content_files/B%20Bluma_taksonomija.pdf
21. Starpnozaru izglītības un inovāciju centrs. Latvijas Universitāte. Mācību saturs kompetenču pieejā: ko tas nozīmē skolotājam? [skatīts 23.05.2018.] Piekļuve: http://www.izm.gov.lv/images/izglitiba_visp/Konferences_Tagad/VISC_un_LU__M%C4%81c%C4%ABbu_saturs_kompeten%C4%8Du_pieej%C4%81.pdf
22. Svence Guna, (1999) Attīstības psiholoģija, Zvaigzne ABC, 120.lp.
23. Sprinģe Inga, (2017) Izglītības reforma: Jaunā skola. Re:Baltica [skatīts 24.04.2018.] Piekļuve: <https://www.e-klase.lv/aktualitates/raksti/izglitibas-reforma-jauna-skola?id=13255>
24. Širina Ausma, Grupu darba metodes izmantošana skolā, "Salana Art" SIA, 15.,16.lp.
25. Špona Ausma, (2006) Audzināšanas process teorijā un praksē, Izdevniecība Raka, 165.lp.
26. Šūmane Ilze, (2012) Latvijas Universitāte Promocijas darba kopsavilkums "Pusaudžu mācību sasniegumus veicinoša mācību vide", ISBN 978-9984-45-512-9, 17.lp.
27. VISC (2016) Valsts izglītības un saturs centrs. Eiropas Sociālā fonda projekta iesniegums [skatīts 03.03.2018.] Piekļuve: http://visc.gov.lv/visc/projekti/dokumenti/esf_831/20161101_apraksts.pdf, 2.lp.
28. Zelmenis Voldemārs (1991) Īss pedagoģijas kurss, Rīga "Zvaigzne", 88.,89.,91.,92.lp.
29. Zusina Sandra, Izmantoti A. Pumpura 11. pamatskolas skolotājas Sandras Zusinas izstrādātie tēmu plānojumi un pārdomas par Blūma taksonomiju.
30. Žukovs Leonards (1997) Ievads Pedagoģijā", Raka, ISBN 9984-55869-X, 46.,47.lp.

PIELIKUMI

1.pielikums
Iepazīšanās spēle “Nepabeigtie teikumi”

Mani sauc _____ un visbiežāk es sapņoju par _____.
Mani sauc _____ un vakar es sapnī redzēju _____.
Mani sauc _____ un man patīk sapņot, jo _____.
Mani sauc _____ un es gribētu sapņot par _____.
Mani sauc _____ un mans baisākais sapnis bija _____.
Mani sauc _____ un man nepatīk sapņot, jo _____.
Mani sauc _____ un man patīk sapņot par _____.
Mani sauc _____ un interesantākais par, ko esmu sapņojusi, ir _____.
Mani sauc _____ un mans dīvainākais sapnis bija _____.
Mani sauc _____ un man patīk sapņot, jo _____.
Mani sauc _____ un vakar es sapnī redzēju _____.
Mani sauc _____ un visbiežāk es sapņoju par _____.
Mani sauc _____ un interesantākais par, ko esmu sapņojusi, ir _____.

Prezentācija par sapņu ķērājiem un tamborēšanas vēsturi

Sapņu ķērājs

- Ilze Dātava – māksliniece
- Latviešiem – puzuri, Indiāņiem – sapņu ķērāji.

Tamborēšana

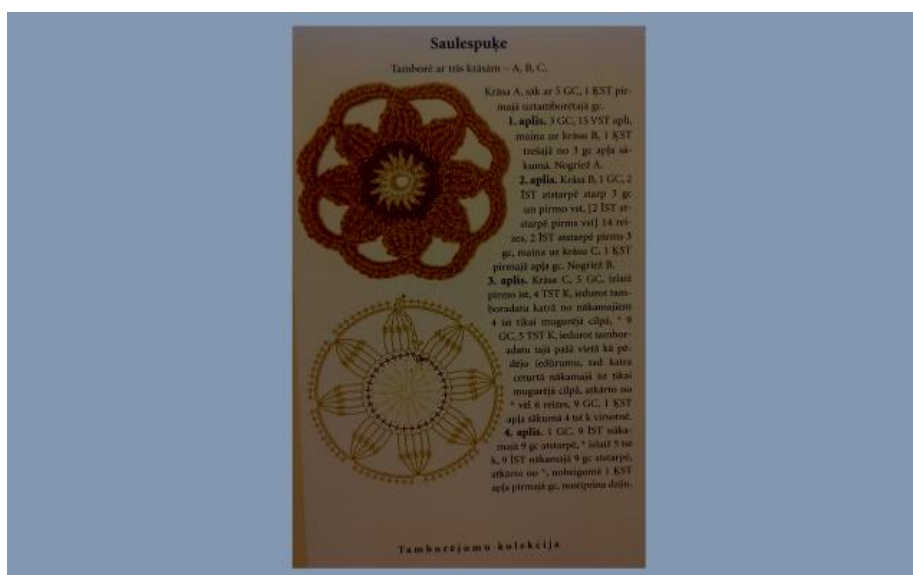
- Pie Vidusjūras dzīvojošās sievietes tamborē mežģīnes,
- Āfrikā tamborē īpašas cepures, kas norāda uz to valkātāju stāvokli sabiedrībā,
- Ķīnā tamborē skaistus galdautus u.c.
- Tamborēto mežģīņu dzimtene – Senā Ēģipte
- Latviešu etnogrāfiskajā tērpā tamborētas mežģīnes ir izmantotas sievu galvassegās, priekšautos, dvieļu un palagu galos u.c.

[Tapestry Crochet, Africa](#)

[Lina galdauts ar mežģīni.](#)

Izmantotā literatūra

- “Mājturība un tehnoloģijas 9. klase”, Maija Kulakova, Maija Marksa, Lolita Villere, Uldis Žīgurs, Zvaigzne ABC,
- “Tamborējumi, Rokasgrāmata” Betija Bārndena, Zvaigzne ABC, 2005., 222.lpp,
- http://www.delfi.lv/orakuls/biblioteka/48194163_brivmaksliniece-ilze-datava-notvert-prieku-pasas-radita-sapnu-keraja

Saulespuķe

Tamborē ar trīs krāsām – A, B, C.

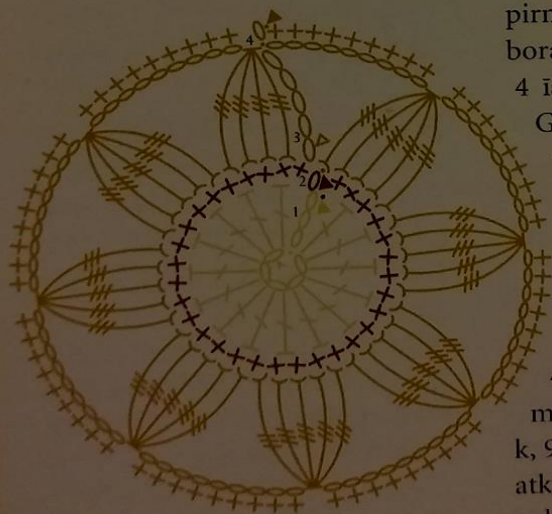
Krāsa A, sāk ar 5 GC, 1 ŪST pirmajā uztamborētajā gc.

1. aplis. 3 GC, 15 VST aplī, maina uz krāsu B, 1 ŪST trešajā no 3 gc apļa sākumā. Nogriež A.

2. aplis. Krāsa B, 1 GC, 2 ĪST atstarpē starp 3 gc un pirmo vst, [2 ĪST atstarpē pirms vst] 14 reizes, 2 ĪST atstarpē pirms 3 gc, maina uz krāsu C, 1 ŪST pirmajā apļa gc. Nogriež B.

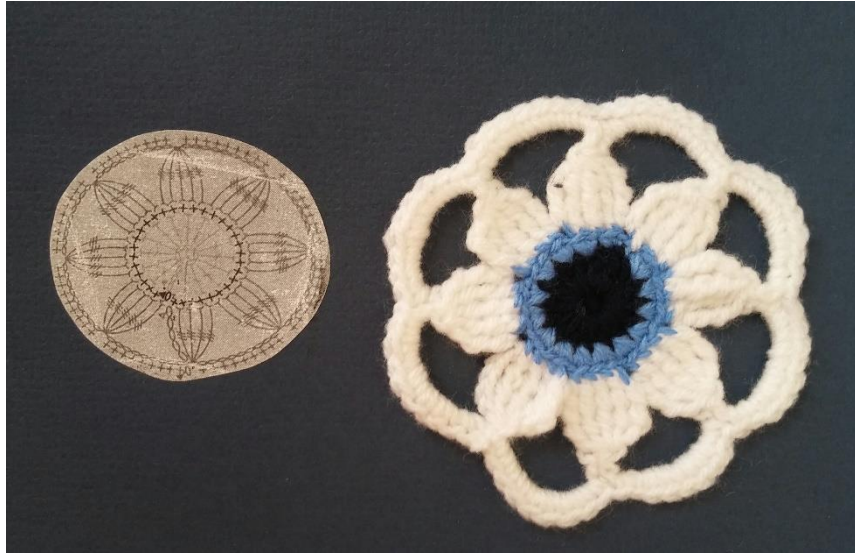
3. aplis. Krāsa C, 5 GC, izlaiž pirmo īst, 4 TST K, iedurot tamboradatu katrā no nākamajiem 4 īst tikai mugurējā cilpā, * 9 GC, 5 TST K, iedurot tamboradatu tajā pašā vietā kā pēdējo iedūrumu, tad katra ceturtā nākamajā īst tikai mugurējā cilpā, atkārto no * vēl 6 reizes, 9 GC, 1 ŪST apļa sākumā 4 tsk virsotnē.

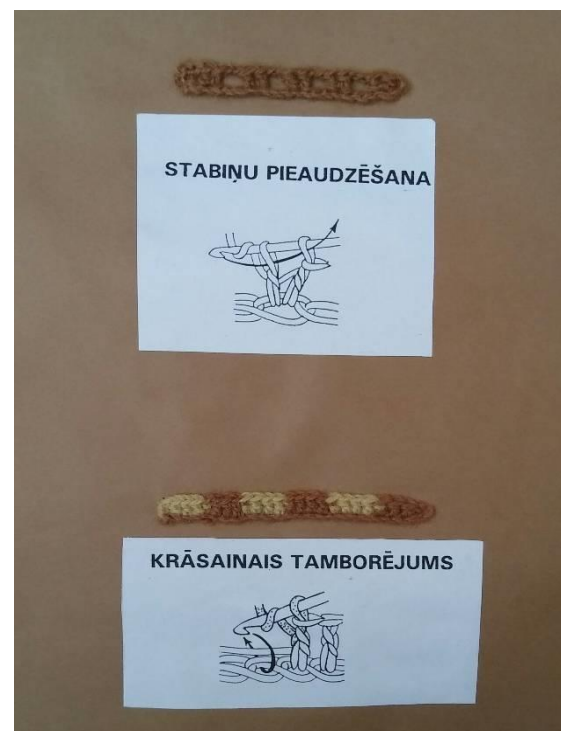
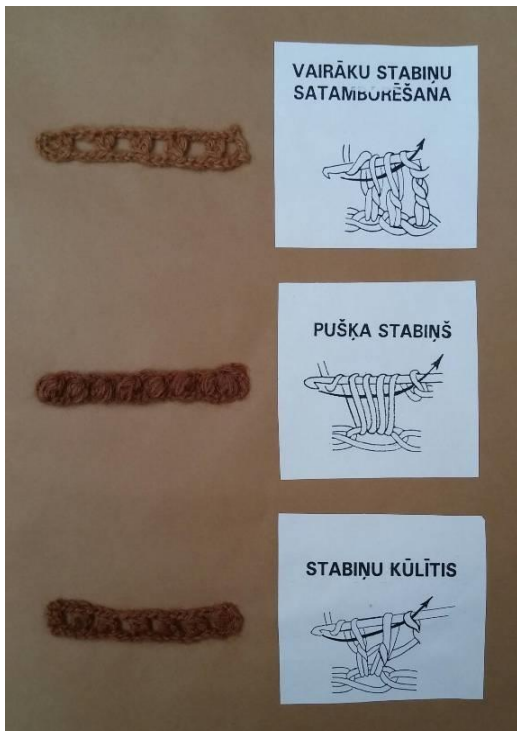
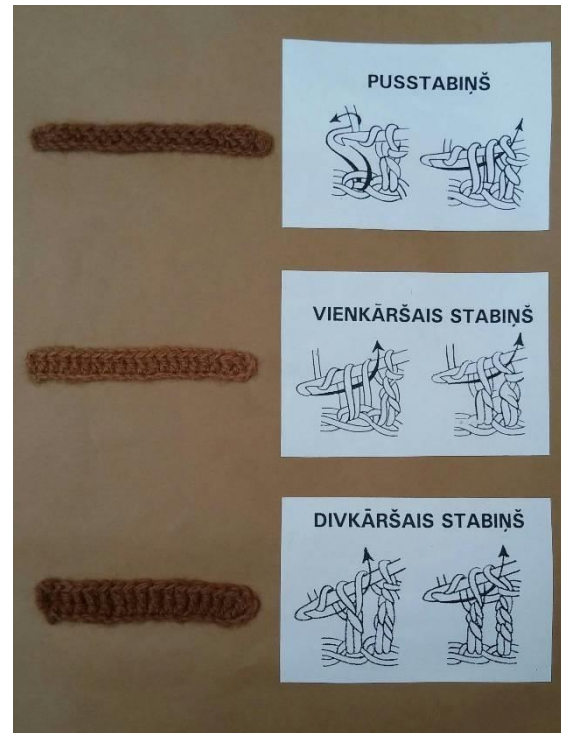
4. aplis. 1 GC, 9 ĪST nākamajā 9 gc atstarpē, * izlaiž 5 tsk, 9 ĪST nākamajā 9 gc atstarpē, atkārto no *, nobeigumā 1 ŪST apļa pirmajā gc, nostiprina dziju.

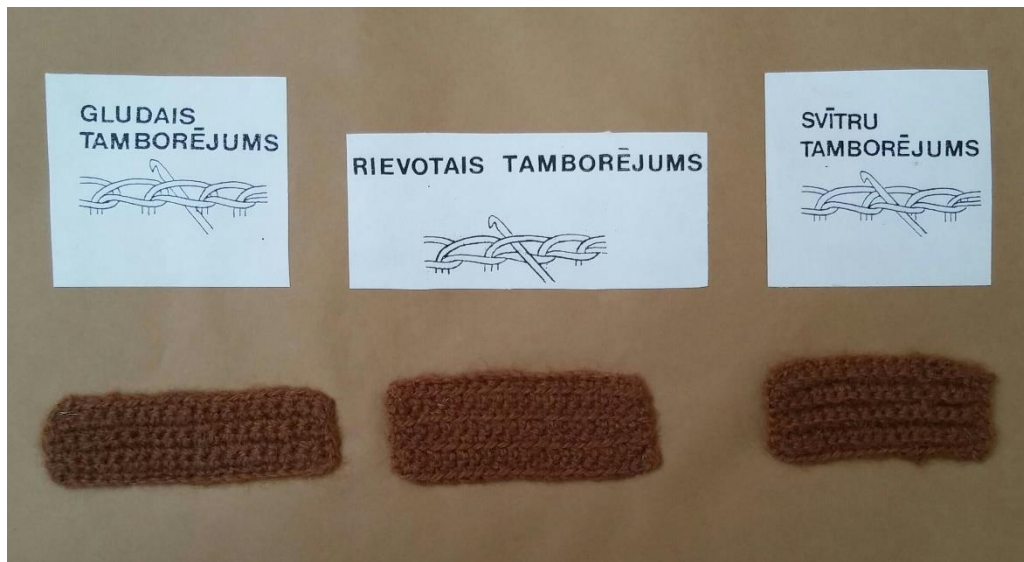

Tamborējumu kolekcija

4.pielikums
Mežģīntamborējuma paraugs un sapņu ķērājs

Kombinētie darbi

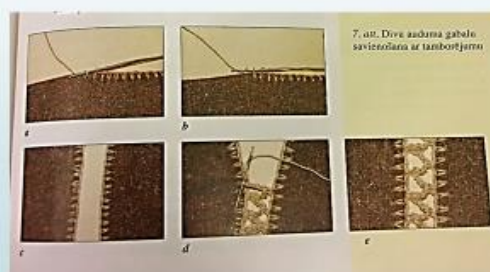
Lai izgatavotu kvalitatīvu izstrādājumu, ir

- Jāzina konkrēts mērķis, kādam nolūkam to izgatavo,
- Jāsagatavo darba vieta,
- Jāpārzina dažādu materiālu apstrādes metodes
- Jāievēro racionāla izstrādājuma izgatavošanas secība,
- Jāpārzina materiālu savienošanas paņēmieni

Materiālu savienošanas paņēmieni

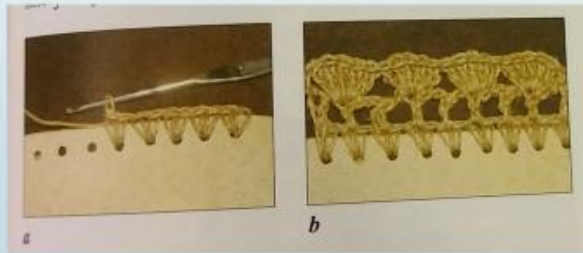
Tamborējuma un auduma savienošana

Auduma savienošanu ar tamborējumu iespējams izmantot svārku, blūžu, jaku, galdautu, aizkaru, somu, džemperu, dekoru un spilvenu darināšanā.

Tamborējuma un ādas apvienošana

- Ar caursiti 5 mm attālumā no malas ar 5 mm atstarpī ādas laukuma malā izsit nelielus caurumus. Izsistajos caurumos tamborē īso stabiņu, durot vienā caurumā divas reizes. Pēc malas aptamborēšanas turpina tamborēt iecerēto tamborējumu. Paņēmiens piemērots svārkiem, somām, interjera priekšmetiem.

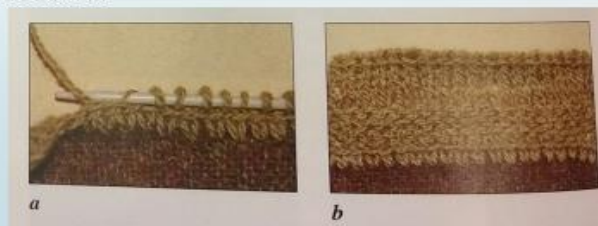
Tamborējuma un adījuma savienošana

- Pēc piegrieztnes uzada adījuma kompozīcijai atbilstošo daļu. To adījuma malu, kuru paredzēts savienot ar tamborējumu, aptamborē ar īso stabiņu un turpina tamborēt plānoto tamborējumu atbilstoši izstrādājuma kompozīcijai vai piegrieztnes laukumam. Šo paņēmienu var izmantot, darīnot apģērbu, kā arī dekoratīvus interjera priekšmetus.
- Atsevišķi uzada un uztamborē adījuma un tamborējuma laukumus un savieno tos ar slīpo pārmalu dūrienu. Laukumus var arī satamborēt.

Adījuma un auduma savienošana

- Auduma griezuma malas aptamborē, uzlasa valdziņus un ada atbilstoši kompozīcijai. Šis paņēmiens nav piemērots efektudzijām ar izteiktiem reljefiem efektiem. Paņēmienu izmanto tērpu (aprocēm, apkaklēm, virsjaku u.c. ģērbu ielaidumiem) un dekoratīvo priekšmetu darināšanā.

Tekstildarba darināšanas posmi

- ❖ Skices zīmēšana;
- ❖ Projektēšana –
piegrieztnu un kompozīcijas zīmēšana, materiālu un darbarīku sagatavošana, darbam nepieciešamā laika plānošana;
- ❖ Tekstildarba darināšana, ievērojot darba drošības noteikumus;
- ❖ Tekstildarba kvalitātes un darba procesa vērtēšana.
Iecerēto tekstildarbu var adīt, izšūt, tamborēt, mezglot, aust un batikot. Iespēju ir daudz – vispirms izvēlies, ko izgatavosi, pēc tam – piemērotākos materiālus un atbilstošu tekstildarba darināšanas tehniku.

Kādus izstrādājumus varētu izveidot,
kombinējot dažādas tehnikas?

ledvesmas valsts – Portugāle

Bezpirkstu cimdi

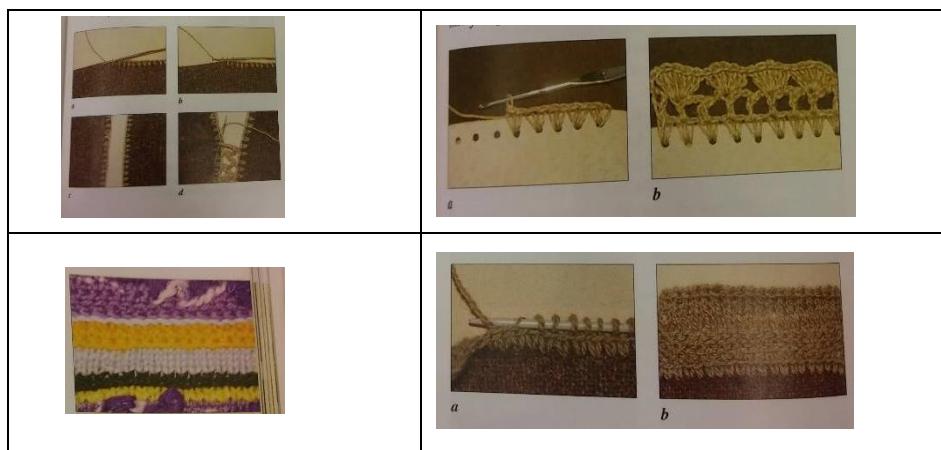
Izmantotā literatūra

- “Mājturība un tehnoloģijas 9. klase”, Maija Kulakova, Maija Marksa, Lolita Villere, Uldis Žigurs, Zvaigzne ABC,
- “Tamborējumi, Rokasgrāmata” Betija Bārdena, Zvaigzne ABC, 2005.
- Darba autores veidotie tekstilizstrādājumi

Kombinētie darbi

❖ Pie katra no attēliem pieraksti atbilstošā savienošanas paņēmiena numuru!

1. Tamborējuma un auduma savienošana
2. Tamborējuma un adījuma savienošana
3. Adījuma un auduma savienošana
4. Tamborējuma un ādas apvienošana

❖ Nosauc galvenos tekstildarba darināšanas posmus!

-
-
-
-

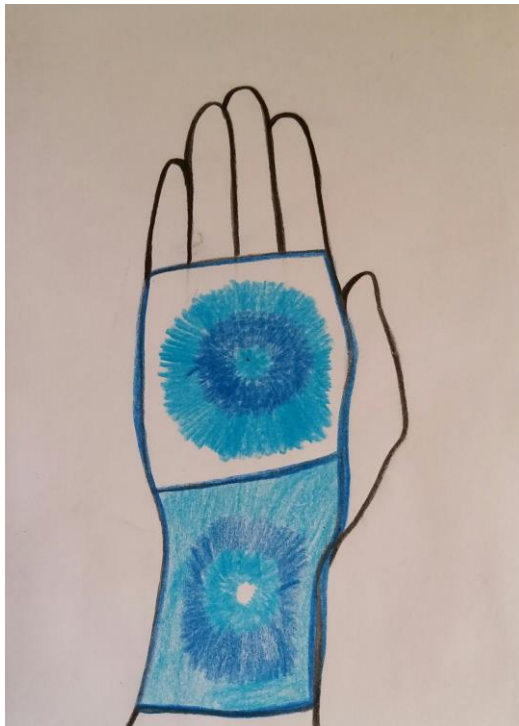
❖ Kādus izstrādājumus varētu izveidot, kombinējot dažādas tehnikas? -

-
-

Informācija par noslēguma darbu tēmai “Kombinētie darbi”

<p>Kombinētie darbi Nobeiguma darba prasības Izveidot tekstilizstrādājumu, kura pamatā ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izmantotas divas tehnikas: adīšana un tamborēšana • 4 tamborēti kvadrāti <ul style="list-style-type: none"> — vismaz 3 dažādi stabiņu veidi • Krāsas <ul style="list-style-type: none"> — Iedvesmojoties no kādas konkrētas valsts (karogs, etnogrāfija, arhitektūra) — Saskaņotība 	<p>Kombinētie darbi Nobeiguma darba prasības Izveidot tekstilizstrādājumu, kura pamatā ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izmantotas divas tehnikas: adīšana un tamborēšana • 4 tamborēti kvadrāti <ul style="list-style-type: none"> — vismaz 3 dažādi stabiņu veidi • Krāsas <ul style="list-style-type: none"> — Iedvesmojoties no kādas konkrētas valsts (karogs, etnogrāfija, arhitektūra) — Saskaņotība
<p>Kombinētie darbi Nobeiguma darba prasības Izveidot tekstilizstrādājumu, kura pamatā ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izmantotas divas tehnikas: adīšana un tamborēšana • 4 tamborēti kvadrāti <ul style="list-style-type: none"> — vismaz 3 dažādi stabiņu veidi • Krāsas <ul style="list-style-type: none"> — Iedvesmojoties no kādas konkrētas valsts (karogs, etnogrāfija, arhitektūra) — Saskaņotība 	<p>Kombinētie darbi Nobeiguma darba prasības Izveidot tekstilizstrādājumu, kura pamatā ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izmantotas divas tehnikas: adīšana un tamborēšana • 4 tamborēti kvadrāti <ul style="list-style-type: none"> — vismaz 3 dažādi stabiņu veidi • Krāsas <ul style="list-style-type: none"> — Iedvesmojoties no kādas konkrētas valsts (karogs, etnogrāfija, arhitektūra) — Saskaņotība

9.pielikums
Darba autores veidotās skices

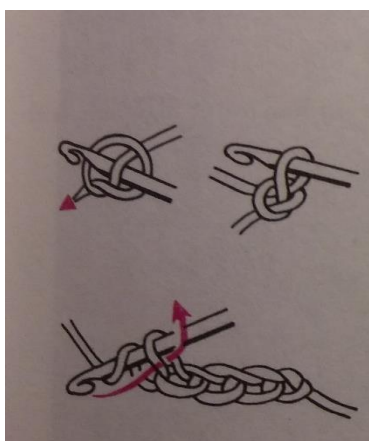
10.pielikums
9. ma klases skolnieču veidotie sapņu ķērāji

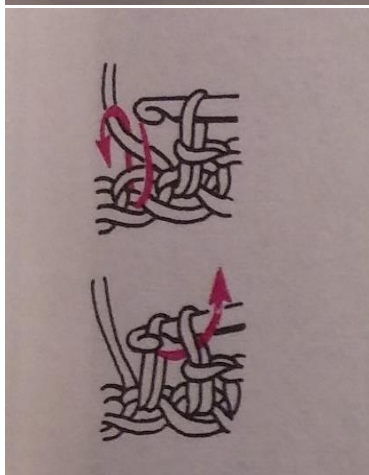
Darba lapa "Tehniskais raksts"

Darba lapa veidota, izmantojot (M.Grasmane MĀJTURĪBA Tamborēšana un adīšana 5.-9. klasei, Mācību grāmata, Zvaigzne ABC,1992.,35., 36.,37.,38.,39. lpp.)

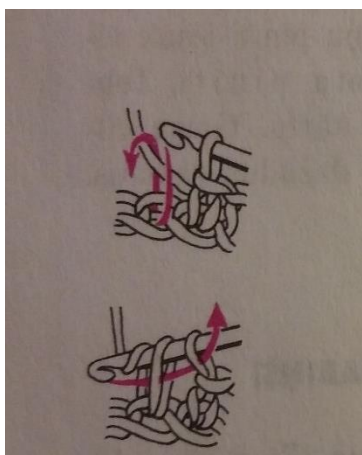
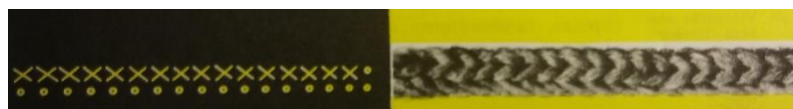
Pie atbilstošajiem tehniskā raksta attēliem pieraksti stabiņa nosaukumu!
 GAISA CILPIŅU PĪNĪTE, TRĪSKĀRŠAIS STABIŅŠ (AR TRĪS APMETUMIEM), ĪSAIS STABIŅŠ, PUSSTABIŅŠ, ĶĒŽU STABIŅŠ JEB SAVIENOJUMA STABIŅŠ, VIENKĀRŠAIS STABIŅŠ, DIVKĀRŠAIS STABIŅŠ.

1. _____

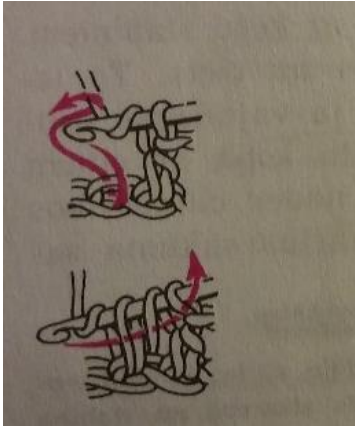

2. _____

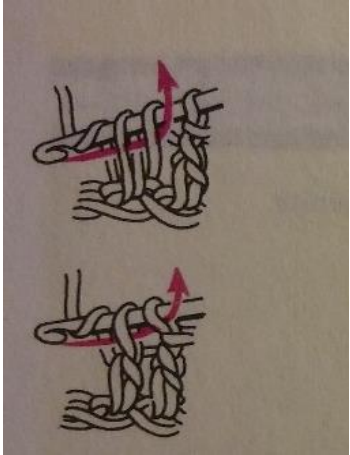

3. _____

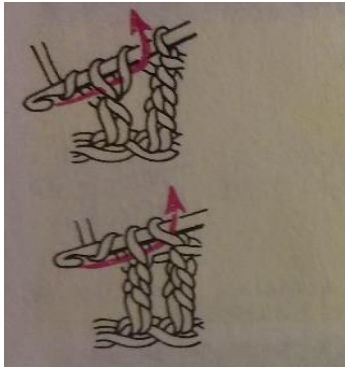

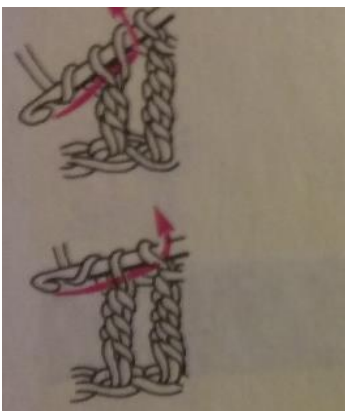
4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

Šūtas vīles

- **Vīles sašūšana ar atpakaldūrienu**

1. Detaļas ar labajām pusēm saliek kopā un sasprauž. Kniepadatas ir jādur taisnā leņķī pret detaļu malām.
2. Izmantojot lāpāmadatu, nošuj divus vai trīs dūrienus vīles sākumā, pavedienu izvelkot cauri abām detaļām un pāri to malām.
3. Atpakaļdūrienā šuj vienu vai divus stabiņus no malas, virzienā no labās puses uz kreiso. Katrā dūrienā adatu izdur nedaudz pirms iepriekšējā dūriena beigām. Vīles beigās nogriež pavedienu un kārtīgi nostiprina galu.

- **Kēžu dūrienu vīle**

1. Detaļas saliek ar labajām pusēm kopā un sasprauž. Kniepadatas ir jādur taisnā leņķī pret detaļu malām.
2. Lāpāmadatā iever pieskaņotas dzijas pavedienu. Nostiprina pavediena galu un šuj ķēžu dūrienu vīli, kā redzams attēlā, adatu durot tuvu malai.

Tamborētas vīles

- **Savienojuma stabiņu vīle**

1. Savienojmās detaļas saliek kopā ar labajām pusēm un sasprauž. Kniepadatas ir jādur taisnā leņķī pret detaļu malām.

2. Pavedienu turot aiz darba, tamboradatu izdur cauri abām detaļām, aizķer pavedienu un

izvelk cauri tamborējumam un cilpiņai uz adatas.

3. Atkārtο virzienā no labās puses uz kreiso. Pavediena gali ir rūpīgi jānostiprina, jo savienojuma stabiņu vīles viegli irst.

- **Sānu malu savienošana ar īso stabiņu vīli**

1. Savienojamās detaļas saliek kopā un sasprauž. Pavedienu turot aiz darba, tamborē īso stabiņu kārtu tuvu detaļu malām, tamboradatu durot cauri abām detaļām.

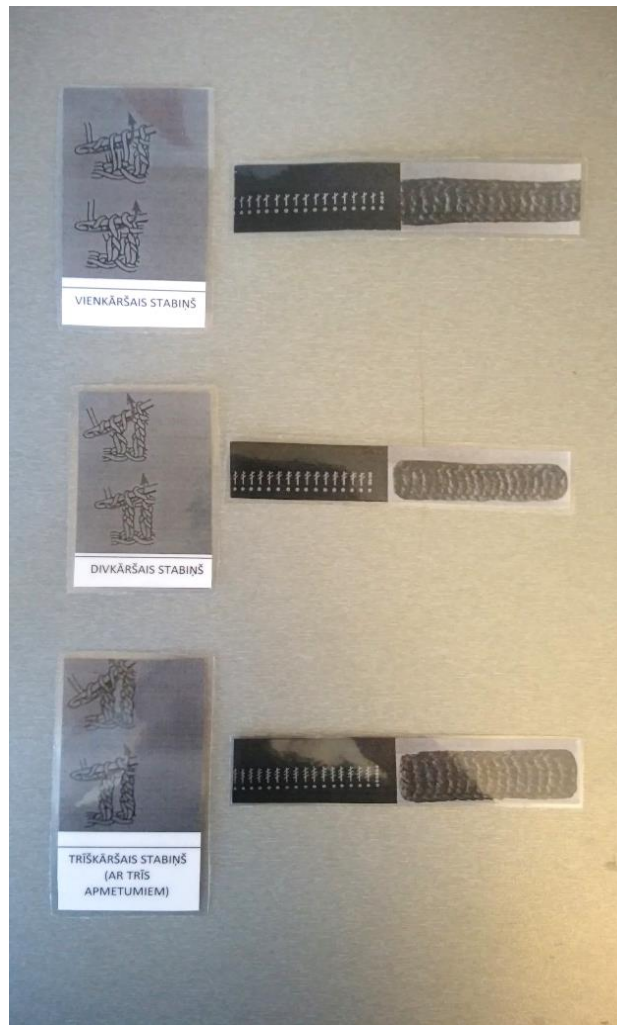
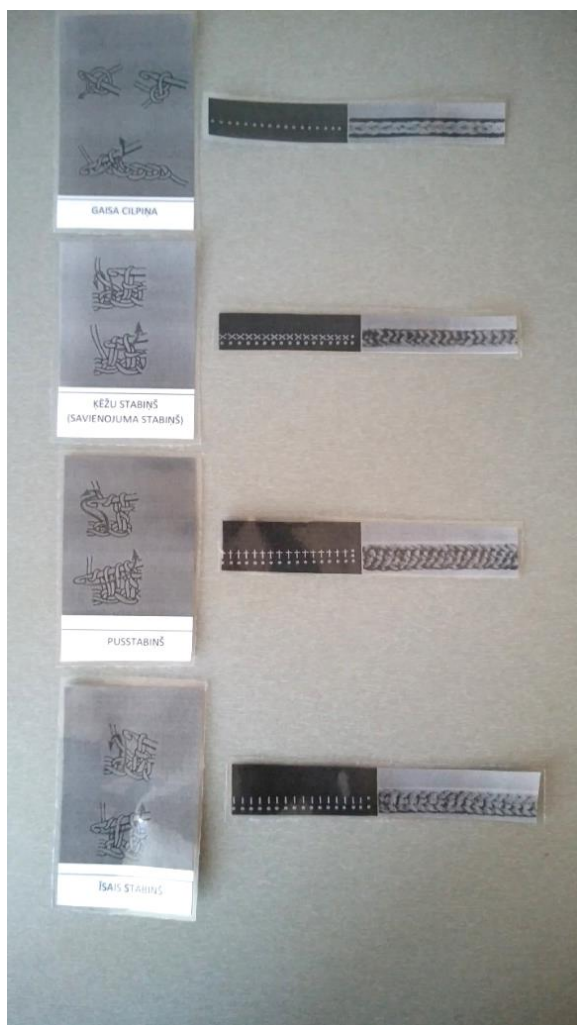

2. Ja detaļas ir tamborētas no īsajiem stabiņiem, katras kārtas galā ir jāietamborē viens stabiņš.

3. Ja detaļas tamborētas no vienkāršajiem stabiņiem, katras kārtas galā ir jāietamborē divi vai trīs īsie stabiņi atkarībā no dzijas biezuma.

4. Ja detaļas ir tamborētas citā rakstā, stabiņi gar malām ir jāizvieto vienmērīgi, lai vīle veidotos līdzena, nevis izstaiptā vai savilkta.

13.pielikums
Spēle "Tehniskais raksts"

Izlasi tekstu un atbildi uz jautājumiem!

Lai formētu tamborēto izstrādājumu, tam izveido pareizo formu un piesprauž uz līdzenas, ar audumu pārklātas virsmas. Tad tamborējumu notvaicē ar gludekli vai samitrina ar aukstu ūdeni atkarībā no dzijas sastāva. Lai izstrādājumu varētu sašūt, bieži pietiek ar saudzīgu gludināšanu no kreisās puses ar vēsu gludekli, tomēr citiem tamborējumiem, tādiem kā apģērbu detaļām un tamborētiem motīviem, būs nepieciešams vairāk darba.

Formēšana – vairums dabisko šķiedru dziju var formēt ar karstu tvaiku. Obligāti jārikojas saskaņā ar dzijas kamola etiķeti, jo karstums var viegli sabojāt sintētisko šķiedru dzijas. Ja rodas šaubas, labāk izvēlēties aukstās formēšanas metodi.

Garu detaļu formēšana – uzspraužot garus priekšmetus, tādus kā dekoratīvās joslas un apmales, tas ir jādara vairākos posmos, ļaujot katrai daļai pilnībā izžūt. Tikai tad var ķerties pie nākamā posma. Formēšana ir jāveic, pirms dekoratīvā josla vai apmale tiks piešūta izstrādājumam, rūpīgi izkārtojot un piespraužot cilpas gar malu.

Formēšana pirms savienošanas – Tamborētus motīvus ir vērts formēt pirms savienošanas. Uzspraužot kvadrātveida motīvu, īpaša uzmanība ir jāpievērš stūriem, lai tie būtu taisni un līdzeni.

No sintētiskām šķiedrām tamborētu detaļu formēšana – Tamborējumu apsmidzina ar tīru, aukstu ūdeni, līdz tas ir mitrs. Jāļauj tamborējumam izžūt un jāizvelk adatas.

Vilnas, kokvilnas un lina detaļu gludināšana - detaļu uzsprauž, spraužamادات iedurot cauri tamborējumam polsterējumā. Malas ir jāpiesprauž ar vairākām adatām, detaļu saudzīgi izlīdzinot pirms katras adatas ieduršanas. Detaļas, izņemot izteikti fakturētās, var formēt gan ar labo, gan kreiso pusi uz augšu. Savukārt tamborējumi ar faktūru ir jānoformē ar labo pusi uz augšu.

Tvaika gludekli, kas ir sasildīts līdz atbilstošajai temperatūrai, tur apmēram 2 cm virs tamborējuma virsmas un apstrādā to ar tvaiku vairākas sekundes.

Pēc tam jāļauj tamborējumam izžūt un jāizvelk adatas. Gludeklis nedrīkst nonākt saskarē ar tamborējuma virsmu.

1. Kāda ir formēšanas darbu secība?
2. Kas jāņem vērā, pirms formēt izstrādājumu ar karstu tvaiku?
3. Kad jāveic dekoratīvu priekšmetu formēšana?
4. Kam jāpievērš uzmanība, formējot kvadrātveida tamborējumu?
5. Kura puse jāliek uz augšu, formējot detaļas?
6. Vai formējot tekstilizstrādājumus, gludeklis saskaras ar tamborējumu?

15.pielikums
Tabula”Skolnieču prezentāciju apkopojums”

Nr.	Vārds, Uzvārds	Izvēlētais valsts	Iedvesmas avots	Tekstilizstrādājums
1.	A	Spānija	Spānijas pludmales 	Krūzes paliktnis
2.	B	Brazīlija	Rio karnevāls 	Galda sedziņa
3.	C	Latvija	Virši 	Galda sedziņa

4.	D	Norvēģija	Daba, kalni 	Spilvens
5.	E	Jamaika	Silts klimats, skaista daba 	Bezpirkstu cimdi
6.	F	Nezināma	Pilsēta 	Spilvens
7.	G	Latvija	Talsu novads 	Spilvens

8.	H	Spānija	<p>Karogs un pludmales</p> 	<p>Paklājs</p>
9.	I	Latvija	<p>Latvijas simtgade</p> <p>Latvija 100 </p> 	<p>Spilvens</p>
10.	J	Norvēģija	<p>Daba ziemā</p> 	<p>Spilvens</p>

11.	K	Japāna	<p data-bbox="783 197 879 230">Karogs</p> 	<p data-bbox="1126 197 1353 230">Bezpirkstu cimdi</p>
12.	L	Norvēģija	<p data-bbox="783 633 879 667">Karogs</p> 	<p data-bbox="1206 633 1273 667">Šalle</p>

16.pielikums
Skolnieču tekstilizstrādājumi tēmai “Kombinētie darbi”

Intervija ar mājturības un tehnoloģiju II skolotāju

1. Cik ilgi Jūs jau strādājat par mājturības un tehnoloģiju skolotāju?
Par mājturības skolotāju strādāju kopš 2005. gada, tas sanāk 13 gadus.

2. Jūsu skola ir viena no pilotiskolām, kas piedalās projektā par kompetenču pieeju izglītībā. Kā Jūs tikāt iepazīstināti, informēti un sagatavoti? (Piemēram, semināri, lekcijas, nodarbības u.c.)
Pirms 2 vai 3 gadiem jau sāka par to runāt un iepazīstināt. Tika rīkotas atklātās stundas, un šobrīd ik pa diviem mēnešiem dodamies uz kursiem, kur tiek runāts par stundu plāniem un mācību procesu. Kursos kopā esam 4 skolas, kas dalās savā pieredzē.

3. Kad Jūs sākāt strādāt pēc jaunā projekta prasībām?
Sākot ar septembri.

4. Kā Jums, šķiet, kas ir būtiskākais, kas mainās mācību procesā, strādājot pēc kompetenču pieejā balstītā projekta?
Tas, ka skolēni paši iet uz mērķi, piemēram, paši sastāda plānu savam noslēguma darbam, un skolotājs vairāk ir kā konsultants.

5. Kādas mācību metodes, organizācijas formas, paņēmienus Jūs galvenokārt izmantojat savās mācību stundās?
Mājturība un tehnoloģijas ir mācību priekšmets, kur ir jāstrādā, galvenokārt, individuāli, notiek praktiskā darbība.

6. Vai, Jūsaprāt, pedagogi ir gatavi pieņemt šādas pārmaiņas?
Pedagogi ir atšķirīgi, šeit jāmainās ir pašiem pedagogiem. Katram ir sava nostāja pret šo visu.

7. Vai pedagogiem ir pietiekams materiālu nodrošinājums?

Tas atkarīgs no pašvaldības, jo viņiem to visu vajadzētu sponsorēt.

8. Tehnoloģijas ieņem ļoti lielu lomu cilvēku dzīvēs. Kā Jums, šķiet, kā varētu lietderīgi izmantot modernās tehnoloģijas mājturības un tehnoloģiju mācību stundās?

Jau šobrīd mēs izmantojam mobilos telefonus, lai atrastu idejas un jaunu informāciju, jo tagad jau vis kaut kas ir atrodamas. Ļoti noderīgi būtu arī 3D printeri.

9. Daudz esmu lasījusi par to, ka turpmāk mācību priekšmetu skolotājiem būs vairāk jāsadarbojas savā starpā. Kā Jūs domājat, ar kādiem mācību priekšmetiem varētu sasaistīt mājturību un tehnoloģijas?

Noteikti ar fiziku, fizikas eksperimentiem, kā arī ar vēsturi.

10. Prakses laikā sastapos ar tādu problēmu kā skolēnu neieinteresētība un motivācijas trūkums mācīties. Kā Jūs domājat, kā vairāk varētu ieinteresēt tieši pusaudžus mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmeta apgūvē?

Pusaudžu vecumposms ir sarežģīts, taču jādod viņiem iespēja pašiem darboties, pašiem izvēlēties, ko veidot un sastādīt plānus pašiem.

11. Vai, Jūsprāt, ir nepieciešamas šādas pārmaiņas izglītībā? Kāpēc? Un vai Jūs to vērtējat pozitīvi vai negatīvi?

Noteikti, ka ir nepieciešamas pārmaiņas, es to vērtēju tikai pozitīvi, jo vairs tā nevar būt, ka skolotājs tikai nolasa mācību vielu un skolnieki pieraksta. Jāmainās būs pašiem pedagogiem, jākļūst radošākiem, jāplāno interesantākas mācību stundas. Tad jau redzēs, kas būs!

1. Ar ko Tu šobrīd nodarbojies? Vai strādā par mājturības skolotāju?
Šobrīd vispār strādāju 6 darba vietās. Esmu LU starpnozaru izglītības inovācijas centra vadītājs tehnoloģiju jomas materiālu izstrādē, strādāju par programmēšanas skolotāju Rīgas Valsts tehnikumā, mācu informātiku Jūrmalas alternatīvajā skolā, pasniedzu robotikas interešu pulciņu Jūrmalas bērnu un jauniešu interešu centrā, mācu programmēt arī uzņēmumā SIA “IT Lat”, kā arī programmēju uzņēmumā SIA “OBVIUS”. Agrāk biju arī mājturības un tehnoloģiju skolotājs, taču tas no manis prasīja lielus iekšējos resursus, kā arī laiktelpīgu gatavošanos.
2. Cik ilgi jau strādā par pedagogu?
Strādāju kādus 2 līdz 3 gadus.
3. Kā Tev šķiet, kas ir būtiskākais, kas mainās mācību procesā, strādājot pēc Kompetenču pieejā balstītā projekta?
Tas, ka skolēni vairāk mācīsies par reālām dzīves lietām.
4. Kādas mācību metodes, organizācijas formas, paņēmienus Tu izmanto savās mācību stundās?
Tā kā es mācu informātiku, darbs pārsvarā norit individuāli.
5. Vai, tavuprāt, pedagogi ir gatavi pieņemt šādas pārmaiņas?
Man šķiet, ka pedagogi īsti nav gatavi pieņemt šīs pārmaiņas, jo ir bailes no nezināmā. Tas ir arī tikai saprotami, jo, piemēram, ja cilvēks jau 40 gadus nostrādājis par pedagogu un tagad pēkšņi viņam kaut kas ir jāmaina, protams, ka tas nav tik viegli un vienkārši.
6. Vai pedagogiem ir pietiekams materiālu nodrošinājums?
Maksimāli tiks izmantoti esošie materiāli un par materiālo nodrošinājumu atbildīgas ir pašvaldības.

7. Kāds būs jaunietis, kurš pabeigs skolu, kuras mācību process būs balstīts uz kompetenču pieeju? Ar ko atšķirsies tie cilvēki, kas pabeidza, piemēram, pirms pieciem gadiem un tie, kas pabeigs pēc pieciem gadiem?

Varētu teikt, ka viņš būs “pratīgāks”, labāk spēs rīkoties nestandarta situācijās, kā arī risināt dažādas problēmsituācijas. Viņš spēs savas skolā iegūtās prasmes pārnest uz reālo dzīvi, būs laikmetam atbilstošs.

8. Tehnoloģijas ieņem ļoti lielu lomu cilvēku dzīvēs. Kā Tev šķiet, kā varētu lietderīgi izmantot modernās tehnoloģijas mājturības un tehnoloģiju mācību stundās?

Izmantojot modernās tehnoloģijas, priekšmetu izgatavošanas process kļūtu daudz vienkāršāks, piemēram, var izmantot 3D printerus, kā arī CNC mašīnas.

9. Daudz esmu lasījusi par to, ka turpmāk priekšmetu skolotājiem būs vairāk jāsadarbojas savā starpā. Kā Tu domā, ar kādiem mācību priekšmetiem varētu sasaistīt mājturību un tehnoloģijas?

Mājturību varētu savienot ar dabaszinībām, piemēram, strādājot ar dažādiem dabas materiāliem. Mājturība veiksmīgi savienotos arī ar fiziku, piemēram, zinot dažādu materiālu īpašības, kas notiek, kad slīpē utt. varētu uzbūvēt autotrasī.

10. Vai, tavuprāt, ir nepieciešamas šādas pārmaiņas izglītībā? Kāpēc? Un vai Tu to vērtē pozitīvi vai negatīvi?

Pārmaiņas ir vajadzīgas, jo digitālās prasmes kļūst arvien nepieciešamākas. Sabiedrībai jāpāriet uz ražošanas domāšanu un ir jāmācās novērtēt savu laiku un domāt, kas ir svarīgi. Pārmaiņas ir vajadzīgas, sabiedrība tikai iegūs!